

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1903.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Miroslav Stieber</i> : Odstop zemljiškoknjižne prednosti pa novi izvršilni red	193
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Onega, ki si lasti na občinskem svetu pravico kot občan, ni moči tožiti negatorno; za take spore pristojna so sodišča	204
<i>b)</i> Znesek, katerega stranki ob sklepu pogodbe pri tretji osebi založita, ni ara v zmislu §-a 908 o. d. z.	209
<i>c)</i> Pitanje odštete, kad je tko oštečen od čije životinje	211
<i>d)</i> Pogoji za povračila v zmislu §-a 866 o. d. z.	216
<i>e)</i> K vprašanju o legitimaciji za lastninsko tožbo; razmerje med posestno in lastninsko pravdo	220
<i>f)</i> Polag §-a 158 o. g. z. ne radi se o tome, je li je i kada punomočnik tužitelja doznao za rojenje djeteta, nego o tome, je li je i kada sam tužitelj za to doznao. Je li je pak ovaj znao, da je mati tog djeteta bila noseća, nema važnosti	228
<i>g)</i> Ako prizivno sodišče razveljavi razsodbo sodišča I. inštanice zaradi pomankljivosti postopanja v zmislu §-a 496 št. 2 c. pr. r. in naloži pravdnemu sodišču dopolnitev razprave, dopustna je dopolnitev postopanja le toliko, kolikor jo je ukrenilo prizivno sodišče	232
<i>h)</i> K razlagi §-a 41 c. pr. r.	235
<i>i)</i> Pravomočen izvršilen sklep nima učinka pravomočne razsodbe; čeprav zavezanec ne izpodbija izvršilnega sklepa, s tem še nikakor ne prizna obstoja terjatve, za katero se je dovolila izvršba, če si je svest, da ostane izvršba brezuspešna	237
<i>j)</i> Glede terjatev, za katere je bila na dan dražbe nepremičnine sicer vknjižena zastavna pravica tudi na drugih neprodanih nepremičninah; ki so se pa v času med dražbo in razdelilnim postopanjem s teh neprodanih nepremičnin izbrisale, ni moči določiti ter prisoditi povračilnega zahtevka po §-u 222 izvrš. r.	238
<i>k)</i> Donatio mortis causa. — Za darilčeve dolgove je dopustna izvršba na nepremičnine, izročene in vknjižene na obdarovančevo ime na slučaj darilčeve smrti	240
<i>l)</i> O odločbi izvršbe, predno je ta predlagana, in dotičnih stroških	242
<i>m)</i> Začasna odredba je nedopustna, ako bi se z njeno ukrenitvijo že doseglo to, kar se hoče doseči s pravomočno razsodbo	245
Kazensko pravo.	
<i>a)</i> Kako je razlagati zakonita določila glede kupovanja glasov pri izvrševanju političnih pravic?	247
<i>b)</i> Kazenskopravna odgovornost po §-u 335 k. z.	250
<i>c)</i> Ponočna vožnja brez prižgane svetilke sama ob sebi ne utemeljuje prestopka po §-u 431 k. zak.	252
3. Listek. Nova c. kr. justična palača in nova jetnišnica v Ljubljani	253
4. Razne vesti	255

Slovenski Pravniki.

Leto XIX. V Ljubljani, 15. avgusta 1903. Štev. 7. in 8.

Odstop zemljiškoknjižne prednosti pa novi izvršilni red.

(Iz češke knjige »Uhražovací kapitál služebnosti a reálních břemen«, spisal dr. Miloslav Stieber, v Pragi 1902.)

O zemljiškoknjižni prednosti se je napisala že cela literatura, ki je preiskovala nje učinke in pravni pomen. Predmet prepira je, se li učinki kažejo edinole obligatorno, le med strankami, ali pa absolutno ter preko strank in brez ozira na stranke. Najčistejši tip prve vrste kaže občno pravo pri razlagi legis Anastasiana¹⁾ najčistejši tip druge vrste pa kaže t. zv. lokusova teorija, katera spaja zastavno pravico z gotovim mestom, spaja z njim pa tudi odstopljeno prednost.²⁾ Prvi njen zastopnik je Dernburg.³⁾ V mejah teh tipov se pa sklepajo kompromisi drugih teorij z nijansami zdaj tega, zdaj onega tipa. Temelj pa ostaja jednak, na eni strani absolutnost, na drugi relativnost. Po tem se dele nazori v pruskem, saksonskem, bavarskem, virtemberškem, hannoveranskem, meklenburškem in tudi avstrijskem pravu. Ti nazori izražajo se pa tudi v novjšem zakonodajstvu.⁴⁾ Za nemške države rešuje današnje vprašanje § 880 nemškega državlanskega zakonika.⁵⁾

¹⁾ Paris, Die Lehre von der Prioritätsabtretung, str. 63 in nasl.

²⁾ Exner, Das oesterr. Hypothekenrecht, II. str. 464, 484.

³⁾ Dernburg, Lehrbuch des preuss. Privatrechts, IV. izdaja, I. del, str. 855.

⁴⁾ Glej § 440 saksonskega državljan. zakona: »Das Vorrecht einer eingetragenen Forderung nach dem Alter kann auch ohne die Forderung abgetreten werden; dies erfordert jedoch zur Wirksamkeit gegen Dritte die Eintragung in das Hypothekenbuch. Die betreffenden Gläubiger wechseln ihre Stellen rücksichtlich der Summen, für welche das Vorrecht abgetreten ist, unbeschadet der Rechte anderer Pfandgläubiger.«

⁵⁾ § 880.: »Das Rangverhältnis kann nachträglich geändert werden. Zu der Rangänderung ist die Einigung des zurücktretenden und des vortretenden Berechtigten und die Eintragung der Aenderung in das Grundbuch

V Avstriji si nasprotujeta Exner z obligatorno teorijo, a Strohal¹⁾ s teorijo stvarne dispozicije. Z Exnerjem se družijo Krasnopolski,²⁾ Fleischer,³⁾ Schüssler,⁴⁾ Kornitzer,⁵⁾ Czörnig,⁶⁾ Bily,⁷⁾ Tilsch.⁸⁾ Strohalu pa se približujejo Ofner,⁹⁾ Novak,¹⁰⁾ Burckhardt,¹¹⁾ Krainz,¹²⁾ Lošan¹³⁾ in Dvořak.¹⁴⁾ Pred njimi je v zmislu Exnerjevem, toda z neko modifikacijo, razpravljaj o stvari David.¹⁵⁾

Tudi pravni značaj odstopljene prednosti je sporen. Exner misli, da je to pravno opravilo posebne vrste, »sui generis«, Regelsberger¹⁶⁾ in Ofner¹⁷⁾ jo imata za pravno opravilo po načinu

erforderlich . . . Soll eine Hypothek, eine Grundschuld oder eine Rentenschuld zurücktreten, so ist ausserdem die Zustimmung des Eigentümers erforderlich. Die Zustimmung ist dem Grundbuchamt oder einem der Be-theiligten gegenüber zu erklären; sie ist unwiderruflich . . . Der dem vortretendem Rechte eingeräumte Rang geht nicht dadurch verloren, dass das zurücktretende Recht durch Rechtsgeschäft aufgehoben wird. Rechte, die den Rang zwischen dem zurücktretenden und dem vortretenden Rechte haben, werden durch die Rangänderung nicht berührt.«

¹⁾ Strohal, Die Prioritätsabtretung, str. 29 in nasl.

²⁾ Krasnopolski, Zur Lehre von der Prioritätsabtretung nach österreich. Recht. Grünhut's Zeitschrift VIII. str. 458 in nasl.

³⁾ G. H. 1880 št. 67.

⁴⁾ G. H. 1880 št. 68.

⁵⁾ Grünhut's Zeitschrift XVII. str. 657 in nasl.

⁶⁾ Czörnig, Vorlesungen str. 210.

⁷⁾ Češki Právník 1895 str. 654 in nasl.

⁸⁾ Tilsch, Der Einfluss der Civilprocessgesetze str. 164.

⁹⁾ G. H. 1880 št. 58 in 83.

¹⁰⁾ Nowak, Die Vorrangseinräumung str. 22.

¹¹⁾ Grünhut's Zeitschrift XV. str. 690 in nasl.

¹²⁾ Krainz, System 1899 I. str. 831.

¹³⁾ Češki Právník 1900 str. 761.

¹⁴⁾ Češki Právník 1901 str. 271.

¹⁵⁾ G. Z. 1877 št. 98. Prednost je baje na obstanek odstopivše terjatve vezana s to utesnitvijo, da nasproti njej ne velja poplačilo odstopivše terjatve pred plačilnim, v listini določenim rokom.

¹⁶⁾ Regelsberger, Das bayerische Hypothekenrecht II. § 91. str. 452; na drugem mestu (str. 453) govori tudi o interesiji.

¹⁷⁾ G. H. 1880 št. 58. Svoje mnenje utemeljuje z oziri na kautele prakse. Če bi prednost ne imela stvarnih učinkov, bi se prednostni cesijonar za morebitno odškodnino zavaroval potom nadzastavne pravice na odstopivši terjatvi. Če bi le-ta ugasnila, ostane nadzastavna pravica, če pa ugasne naprej stopivša terjatev, odpade nadzastavna pravica. To naj velja torej tudi za prednost.

nadzastavne pravice, Dernburg pravilno za cesijo, Burckhardt za nepopolno cesijo po načinu §-a 1395 obč. drž. zak. Kar se tiče terminologije, dela se razloček med odstopljeno prednostjo v ožjem zmislu (Vorrangseinräumung im engeren Sinne), kadar slede terjatve neposredno druga za drugo ali imajo jednako vrsto, in med odstopljeno prednostjo v širšem zmislu (Vorrangseinräumung im weiteren Sinne) ali odstopom vrste (Rangabtretung), kadar se med njimi nahajajo drugi upniki. Prvo imenuje Strohal odstop mesta (Satzweichung), drugo pa odstop prednosti v ožjem zmislu (Prioritätsabtretung im e. S.). K temu razločevanju se pride po tem, kakršno se zavzame stališče. Pri absolutnih teorijah se torej odstopa vrsta, toda vrste ni moči odstopiti, kadar imata obe terjatvi jednako vrsto. Mora torej biti »Vorrangseinräumung i. e. S.« ali pa »Satzweichung«. Obligatornim ali relativnim teorijam je odstopljena prednost enakšno pravno opravilo, naj že stoje terjatve druga poleg druge, druga za drugo ali po drugih upnikih ločene med sabo.

Četudi pozna že naše starejše pravo lepe slučaje odstopljene prednosti, je dal posebni povod k nje formulovanju v našem zakonodajstvu neki vpis v nižjeavstrijski deželni deski z l.1759.¹⁾ Tu je vpisana jedna »eingestandene Priorität«, katera je enako glaseča se vsprejeta tudi v patent o češki deski in njegovo navodilo. Besedilo §-a 26 desk. pat. nas ne pušča v nikakem dvomu zastran značaja prednosti.²⁾ Pridobljena prednostna pravica se tu odstopa poznejšnjemu upniku. Ta prednost ima torej absolutne učinke. Vendar pa ta absolutnost nima svojega temelja v drugorodnem obsegu zastavne pravice predjožefinskega časa, iz katerega izvirajo temelji češkega deskovnega patenta. Eksekucija v ti dobi je merila seveda na bistvo zarubljene nepremičnine, ki se je do višine izvršljive terjatve preodkazala upniku, dotlej pa, dokler se v resnici ni opravila, je bila vsa imovina ravno tako zastavljena, kakor je zastavljena danes. Deželne deske v avstrijskih deželah so tako eksekucijo tudi ignorirale, tako da jo je šele jožefinski red spravil z njimi v soglasje.

¹⁾ Krasnopolski, l. c. str. 474.

²⁾ § 26: »Ein Gläubiger, der mit seiner Forderung in dem Hauptbuche früher vorgemerkt ist, kann das erworbene Vorrangsrecht (Priorität) den nachfolgenden abtreten.« Glej k temu navodilo za deželno desko § 49.

Praksa pri čeških deskah je pa to absolutnost umevala relativno, ker je po izpričevanju Krasnopolskega izbrisala prednost, kadar se je izbrisala terjatev prednostnega cedenta. To pa po naših mislih ni izpremenilo pravega značaja prednosti, kakor je bila formulovana v patentu o čeških deskah. Njen pojem je izpremenil šele provizorni knjižni red ogrski, določivši v §-u 61: »Ein Gläubiger kann einem Andern den Vorrang nur insofern einräumen, als dadurch die bücherlichen Rechte dritter Personen nicht beeinträchtigt werden.« Iz besed »Vorrang einräumen« je moralo tu biti jasno, da se tu ustanavlja razmerje dveh terjatev, od katerih imej jedna »Vorrang« pred drugo. Točno je to izrazila že I. vladna predloga zemljiškoknjižnega zakona z dne 14. decembra 1869, ki v §-u 15 določa, da tedaj, če jedna terjatev pridobi pred drugo »Vorrang«, »so ändert sich dadurch . . . die Rangordnung dieser Forderungen unter einander«. Komisija gosposke zbornice je sicer rabila drugo stilizacijo, ali tudi ona je pustila še »Vorrang«.¹⁾ II. vladna predloga se je po nekih stilističnih premembah vrnila k besedilu I. predloge. Stilizacija te predloge se nahaja v sedanjem §-u 30 zemljiškoknjižnega zakona. Smatramo torej, da je za pojem prednosti kodificirana teorija razmerja terjatev, torej obligatorna ali relativna teorija. Vprašanje je le, doklej sega ta relativnost, kakšne so njene posledice. Praksa se je večinoma držala njenega, od teorije zastopanega pojma in smatrala prednost za brezuplivno, kadar je ugasnila terjatev prednostnega cedenta.²⁾ To postopanje pa ni ustrezalo potrebam tabularne varnosti. Izravnal je stvar šele izvršilni red, v §-u 218 določujoč, da stopa terjatev, kateri se je prednost odstopila, na mesto odstopljene terjatve. O namenu te stilizacije ne more biti spora. Ali še danes gredo nazori narazen, in še danes se misli, da ni ta § materialnega prava niti autentično razložil, niti izpremenil.³⁾ Kar se pa citira za to

¹⁾ Krasnopolski str. 502. § 31 njenega predloga se je glasil: »Der Hypothekargläubiger ist berechtigt einer späteren Hypothekarforderung seinen Vorrang abzutreten. Die Rechte der dazwischen liegenden Gläubiger werden dadurch nicht berührt.«

²⁾ G. U. W. 12.603 (1889), 13.936 (1891), Links št. 773 (1889). A tudi drugi nazori o veljavi prednosti i po izbrisu odstopivše terjatve so se uveljavljali v praksi, tako G. U. W. št. 12.760 (1889), 14.081 (1892).

³⁾ Czoernig, Vorlesungen, str. 212, Tilsch, Einfluss, str. 164.

mnenje iz motivov, to se da ravno tako lahko izkoriščati proti njemu.¹⁾ V motivih stoji jasno, da se sicer ne mara izpreminjati materialnega prava, da se pa hoče olajšati uloga sodišču, in v tem tiči autentična interpretacija tam, kjer bi sodnik šele potom spekulacije moral najti zmisel zakona, in k temu se pripominja doslovno: »Nur in einzelnen Punkten waren zu gleichem Zwecke ergänzende Bestimmungen nothwendig.« Če bi torej zakonodavec ne bil hotel autentično dopolniti §-a 30 z. knj. zakona, bi ga sploh ne bil omenil. Če bi ga pa hotel razložiti v zmyslu strogo relativnega pomena prednosti, bi ne bil rabil besed, o katerih pomenu ni mogel biti v dvomu. Beseda »Stelle« ne kaže več na medsebojno razmerje naprej stopajoče in odstopajoče terjatve ob času izvršilne dražbe, ampak na trajnost mesta, katero zavzame brez ozira na usodo »der zurückgetretenen Hypothekarforderung«. Ker se je spor v judikaturi in teoriji dosedaj poglavitno sukal o tem, če v slučaju izbrisa odstopajoče terjatve prednost nadalje traja, bode nam iz tega jasno, da se je le na to stran, a na nobeno drugo izpopolnila določba knjižnega zakona o prednosti. Naprej stopivša terjatev ne zavzame mesta povsem tako, da bi je umaknivša se terjatev čisto opustila. Ako naprej stopivša terjatev ugasne, pokaže se odstopivša terjatev že zopet na svojem starem mestu. Odstopivša terjatev konkurira tudi z naprej stopivšo terjatvijo na prvem mestu, v vrsti seveda šele za njo, dokler ta vrstni red za to še zadošča, in tudi na drugem mestu, dokler prvi vrstni red ne prikrajšuje naprej stopivše terjatve (§ 218 izvrš. r.). Besede »Stelle« §-a 218 izvrš. r. ni jemati v zmyslu lokusove teorije, temveč umevati jo je po vsem značaju naše zastavne pravice sploh. Tam, kjer ni še lastninska hipoteka znana, in kjer kali za razvoj bodočnosti zastavne pravice (§§ 469, 1446 o. d. z.) namesto naprej, gredo (čl. XXVIII. uvod. zak. k izvrš. r.) nazaj, tam, kjer imajo torej zadaj stoječi upniki že po zakonu formalizovano pravico, da se naprej pomaknejo (Vorrückung), tam ima »Stelle« zastavne pravice le začasen pomen in prednost naprej stopivše terjatve si more po

¹⁾ Lošan, Češki Právník 1900 str. 717. Lošan sam se pa izreka za absolutne učinke prednosti, glej l. c. str. 761 ter se na motive sklicuje edinole v svrhu obrazložbe prednosti pred preživitkom.

tem, ko ugasne odstopivša terjatev, ohraniti svoje mesto le s pomočjo ednake, po gospodarski potrebi izsiljene razlage, ali pa s takim izrecnim besedilom zakona, kakršnega obsega § 218 izvrš. r.

Oziraje se na te učinke prednosti, lahko dalje zasledujemo njen pravni značaj. Tu smo z Exnerjem edini, da se pri odstopu ali pridobitvi prednosti po našem pravu gre za obligatorno razmerje med prednostnim cedentom in cesijonarjem, pri katerem se prednostni cedent zavezuje, da vrste, ki gre njegovi pravici, ne uniči na škodo prednostnega cesijonarja. Exner pa zaostaja pri tej relativnosti, in če tudi pravilno trdi, da so temu zasebnemu obligatornemu razmerju zagotovljeni neki stvarni učinki, ko se prevede v zemljiških knjigah, vendar meni, da se kažejo ti učinki le v tem, da obligatorno razmerje ni več med dvema osebama, nego med dvema hipotekama, da prehaja na vse naslednike, da uživa varstvo javne vere, da se nanje pazi uradoma in da se ga konkurz ne dotika. Toda stvarni učinki sicer obligatornega prava se ne tičejo le naslednikov v dotični pravici in nadalje tretjih oseb, ki dosedaj niso v nikakem odnošaju k književnemu telesu, nego ti stvarni učinki zadevajo tudi one tretje osebe, ki so v tak odnošaj že prišle, ki imajo torej svojo pravico na telesu že vknjiženo. Po Exnerju¹⁾ mine prednost, kadar odstopivša terjatev medtem ugasne. Exner polaga torej vso važnost na obligatornost razmerja, a učinek vpisa, ki zagotavlja temu obligatornemu razmerju absolutnost, pušča iznemar. Po Exnerju deluje odstopljena prednost *ex tunc*, stoprav v trenutku dražbe. Dokler pa do te ne pride, je v knjigah le schema brez duha in življenja. Proti Exnerju se da navajati iz njegove lastne knjige, kar piše o formalnem učinku knjižnih vpisov. To mu je moč, »die eingetragene bürgerliche Rechtsverfügung (Entstehung, Modification, Endigung eines dinglichen Rechtes) als eine schon vermöge des Eintrags an sich giltige und bis auf Weiteres — d. h. insoweit sie nicht aus besonderen Rechtsgründen von gewissen Personen mit Erfolg angefochten ist — gegen Jedermann wirksame hinzustellen. Diese Kraft kommt jedem formgerechten Tabularakt zu,

¹⁾ Exner II. str. 497.

sobald er rechtskräftig geworden ist.«¹⁾ Po lastnih besedah Exnerja deluje torej vpis prednosti s svojim formalnim učinkom *ex nunc* in nikakor ne šele, ko pride trenutek izvršilne dražbe.

Kakor smo že navedli, storili so se razni poskusi, kako bi se pojasnil značaj odstopljene prednosti. Mislimo pa, da se Exnerjeva teorija, vsled vpisa prednosti v zemljiški knjigi poglobljena v absolutnost tega vpisa, najboljše sklada s tem, kar terja praksa od pojma prednosti. Exnerjeva teorija, pri kateri se naglašča edinole obligatornost razmerja, in kjer torej ugasne prednost, če ugasne odstopivša terjatev, ne ustreza praksi, ker si le-ta želi tako prednost, katere učinki prežive usodo odstopivše terjatve. Lokusova teorija spaja zopet naprej stopivšo terjatev definitivno z dobljenim mestom, tako da takrat, kedar vgasne ta terjatev, ne pride odstopivša terjatev več na njeno mesto. Dalje ne dopušča lokusova teorija, da bi se jedni terjatvi dala prednost pred več terjatvami, kajti ni možno, da bi jedna in ista terjatev bila na več mestih. Nasprotno pa tudi ne dopušča, da bi dala jedna terjatev prednost več terjatvam, ker ni mogoče, da bi več terjatev, ki presegajo njeno svoto, bilo na nje edinem mestu. Istotako ne soglašča z njo, da bi obedve terjatvi dobile poplačilo na²⁾ svojih starih mestih, naprej stopivša pred odstopivšo. Lokusova teorija razpolaga z dobljenim mestom dalje, obligatorna pa ga opuščča edinole na korist svojega pogodnika. Vsem tem težkočam se ogne Exnerjeva teorija, ako se nje relativnost poglobi z absolutnostjo književnih vpisov. Absolutnost vpisa ohrani pravico iz relacije tudi tedaj, če vsled ugasle svoje terjatve pride prednostni cedent iz relacije; vendar pa oprosti relacijo, če stopi iz nje prednostni cesijonar. —

Sporno vprašanje o pomenu prednosti, ki se vedno rešuje, a nikdar ne reši, nas je primoralo, da smo glede njega zavzeli svoje stališče, hoteč razpravljati o odstopu prednosti pri služnostih in realnih bremenih.

¹⁾ Exner I. str. 83, in njegov »Publicitätsprincip« str. 70.

²⁾ Prim. pojasnila minist. k §-u 208 izvrš. r., po katerih ima naprej stopivša terjatev tudi na svojem prvotnem mestu prednost pred odstopivšo terjatvijo. Poprejšnja judikatura je tu včasih odrejala sorazmerno povračilo; glej Kafka, G. H. 1895 št. 22.

Teorija se tu loči od prakse, in s teorijo se ločimo od nje tudi mi. Exner dopušča sicer odstop prednosti med služnostmi in terjatvami, ki so se istočasno vknjižile ali ki neposredno stoje druga za drugo. Ako ni to tako, je prememba mest baje nemogoča, ker denarna vrednost služnosti ni likvidna. Strohal ne pozna drugega učinka odstopljene prednosti, nego pravico po §-u 32 konk. r., da se namreč nepremičnina brez bremena proda, ali pridobitev vrstnega reda pred odškodnino za ugaslo pravico. Bily¹⁾ zametava to prednost, ker je po §-u 30 z. knj. zak. pogoj, da so si sorodni prizadeti faktorji. Praksa se z ozirom na mnogobrojne služnosti in zlasti na preživitke pri nepremičninah ni mogla zadovoljiti s takimi nazori. Tavalala je po temi, dokler ni naposled, ne vedoč kje izgaziti, sama si pomagala, kot je znala, in odkazovala obresti založbenega kapitala na terjatve, ki so si pridobile prednost. Njene nazore je zbral Lošan,²⁾ ki je tudi utemeljeval, da je preživitek terjatev in da je zatorej prednost pred njim po §-u 30 knj. z. in §-u 218 izvrš. r. mogoča, a da je nemogoča pri služnosti, ker ta je pravica stvarna.

Akoravno govorita oba citirana §§ le o odstopljeni prednosti pred terjatvami, vendar mislimo, da jo je analogno raztegniti tudi na služnosti in realna bremena, ker tvorijo passivum nepremičnine in takó torej del najvišjega ponudka, ako so glede trajanja neomejene, popolnem absorbujemo, ali ga pa, če je njih trajanje omejeno, vežejo vsaj nekaj časa. Vprašanje o prednosti terjatev pred služnostmi in realnimi bremenami mislimo, da rešimo lahko, ako si pokličemo v spomin zaključek, do katerega smo dospeli premotrujoči koncem I. poglavja vzroke za določitev založbene glavnice. Ta zaključek nam je pomagal rešiti težavno vprašanje vkupne zaveze realnih bremen in ta zaključek nam pomore rešiti tudi vprašanje o njih prednosti. S prisilno dražbo ne minejo služnosti in realna bremena, izvzemši §-a 226 izvrš. r., nego trajajo dalje, in upravičenec izvršuje svojo pravico kakor prej, tudi poslej. Založbeno glavnico pa je določiti radi tega, da ima zdražitelj primerno povračilo za izvrševanje teh pravic, ki mu delajo gospodarsko škodo. Obresti od založbene glavnice

¹⁾ Právník, 1895 str. 658.

²⁾ Právník, 1900, str. 723 in nasl.; 1901 str. 28, 618.

gredo zatorej zdražitelju (§-a 219 in 225 izvrš. r.), a ne subjektom dotičnih pravic. To pred očmi, ne moremo drugače, kakor da zamembo, katero dela praksa zastran odstopljene prednosti služnostij in realnih bremen z naturalnimi dajatvami, ozir. z izvrševanjem pravice, proglašamo za nepravilno ter za protivno faktičnim razmeram in vsej logiki. Lošan sicer utemeljuje z bistro dialektiko: »Z odstopom književnega reda pridobi naprej stopajoči upnik toliko pravice, kolikor je je odstopajoči upnik izgubil v svojem prvotnem redu; kedar gre torej za odstop knjižnega reda pred preživitkom, pridobi toliko, kolikor znaša denarna vrednost preživitka v prirodninah, katere je užitkar v prvotnem redu izgubil.« Lošan pa je tu prišel v zmote vseh onih odločeb, ki so utemeljevale za prednostnega cesijonarja pravico, da sme zahtevati obresti od založbene glavnice. Njim in Lošanu je jasno, da ima preživitkar le pravico dobivati dajatve preživitka, toda naenkrat se napravi nikakor ne utemeljen skok, ko se mesto teh dajatev odkazuje obresti od založbene glavnice. Odstop prednosti pa ni nikaka cesija dajatev, ki bi imela posledico, da bi jih ta cesija izpremenila v denarne dajatve. Ta cesija je tudi protipravna, ker se tukaj odstopa v denar spremenjeno izvrševanje služnosti, čeprav je to proti njenemu pojmu, in nadalje preživitkarske dajatve, četudi ni to zadeva §-a 330 izvrš. r. Tak odstop je tudi proti namenom strank. Kaj podobnega ne namerava niti upnik, niti preživitkar; upnik ne, ker se mu s tem jemlje pravica dobivati obresti, ki mu gredo od dneva dražbe naprej, preživitkar pa, ker pride po odstopu prednosti skoro zmerom ob svoje dajatve.

Vsled opisanega značaja obresti od založbene glavnice moramo torej povsem zavreči dosedanjo prakso in iskati za prednost drugo pot. Težišče našega vprašanja je v §-u 30 z. knj. zakona. Odstop prednosti se nima dotikati pravic upnikov, ki se nahajajo med naprej stopajočo in odstopajočo terjatvijo. Naš odgovor je torej nekoliko drugačen kot Exnerjev: Med služnostmi ali realnimi bremenimi in terjatvami v redu poleg sebe ali za seboj je odstop prednosti brez vsake utesnitve mogoč; če se pa med temi pravicami nahajajo drugi upniki, pa le takrat, če se ne dotakne pravic teh upnikov. Taka prednost pa ne učini, da se obresti od založbene glavnice odkažejo prednostnemu cesijonarju, temveč da dobi le-ta naravnost iz najvišjega po-

nudka svoje poplačilo. Preživitkar ali kak drugi subjekt služnosti ali realnega bremena popusti z odstopljeno prednostjo edinole svojo pravico, da bi založbena glavnicca njegove pravice dobila mesto v tisti vrsti, ki mu gre po knjižnem stanju. Ta založbena glavnicca je torej del najvišjega ponudka, tedaj fond, iz katerega propali upniki, kedar ugasne založena pravica, dobé poplačilo svojih terjatev. Če se zatorej med terjatvijo, ki je dobila prednost, ter med služnostjo ali realnim bremenom nahaja kak upnik, se temu upniku ne more odvzeti fond za njegovo poplačilo, del najvišjega ponudka, ki se mu v svrhu zadostitve služnosti in realnih bremen le začasno zadržuje. Če je torej knjižno stanje tako, da zadošča tudi za tega, vmes se nahajajočega upnika, ni njegova pravica potem nikakor prikrajšana, ne krši se načelo §-a 30 zem. knj. zak. in odstop prednosti ima torej ta pomen, da prednostni cesijonar dobiva svoje poplačilo naravnost iz najvišjega ponudka. S tega stališča je treba rešiti vsa nadaljna, tu nastajajoča vprašanja. Ako založbena glavnicca deloma propade, se bode mogoče izreči za veljavnost odstopljene prednosti pač le v obče varnih slučajih, ko namreč še kaj pripade na upnika, katerega brani § 30 knj. zak., ko ugasne pravica. V drugih slučajih ne bo imela odstopljena prednost nobenega učinka. Da bi bil popolnoma varen, bo torej treba upniku, da si pridobi tudi prednost pred upniki, katere brani ta §, kajti potem jo uživa nemoteno in gotovo.

S stališča, katero smo zavzeli, da se pa tudi lahko odgovoriti na vprašanje, kaj se zgodi s prednostjo, kadar služnosti in realna bremena ugasnejo prej, nego pride do prisilne dražbe. Služnost in realna bremena, če niso po svojem trajanju neomejene, ne uničijo, kakor zastavna pravica, v slučaju prisilne dražbe nikakega dela najvišjega ponudka, marveč zadržujejo ga le nekaj časa. Zatorej se da pri njih naprej videti in po računu verjetnosti tudi izračuniti, kako dolgo bodo trajale. Če tedaj poprej vgasnejo, nego li pride do prisilne dražbe, zgodi se le to, kar se je že naprej pričakovalo in česar bi se moral nadejati tudi prednostni odstopnik. Ne pride se torej navskriž s stvarnimi posledicami vpisane prednosti, ako je usoda prednosti pred začasnimi služnostmi in realnimi bremenom odvisna od njih trajanja.

Če se da prednost terjatvi, katera, dasi se nahaja pred služnostmi in realnimi bremenii, vendar po principu §-a 150 izvrš. r. propade, dočim se odstopivše služnosti in realna bremena ohranijo po prevzetju brez zaračuna, ni to krivda premalo učinkljive prednosti, marveč krivda zagrešenega principa te določbe. § 150 izvrš. r. ima pa na prednost še drug slab vpliv. Po prejšnjem pravu ni bil čas, doklejš se prednost more dati, omejen. To se je lahko zgodilo tudi po izvršilni dražbi, dokler ni še prišlo do razdelbe. Princip §-a 150 izvrš. r. pa tega ne dopušča. Ako namreč pravomočni postanejo dražbeni pogoji, kateri določajo, da je treba kako služnost ali pa realno breme prevzeti brez zaračuna na najvišji ponudek, se ta njihova določitev ne da izpremeniti, prednost pa, ki je bila šele pozneje dana pred temi pravicami, nima zato nikakega učinka. Nasprotno mnenje bi privedlo do nerednosti pri dražbenem postopanju, ker bi se morala najnižji ponudek in cenilna vrednost izpreminjati, in če bi se tako ne zgodilo, bil bi njegov temelj docela prevržen. Vsled tega mora oni, kdor služnost in realno breme izpodbija iz razlogov izpodbojnega zakona, ob času skrbeti za zaznambo izpodbojne tožbe, da izpodbijane pravice pridejo v sfero zaračuna, ali vsaj pri ustanovitvi dražbenih pogojev pristati na to, da se te pravice vzamejo na zaračun, sicer bo v poznejšem dražbenem postopanju stal s svojo dobljeno pravdo brez moči nasproti pravomočnim dražbenim pogojem. Ako § 150 izvrš. r. s tem svojim učinkom ne brani, mogoče je prednosti prav do trenutka razdelbe vpisati, da so veljavne za razdelbo.¹⁾

¹⁾ Drugačnega nazora je Lošan (Právník 1900 str. 727), ki se sklicuje na besedilo §-a 214 izvrš. r. (der bis zum Tage der Anmerkung der Zuschlagsertheilung ergänzten Buchauszüge). § 214 izvrš. r. ima pa le formalni pomen. Če bi veljal absolutno, bi se morala odkazati tudi terjatev, ki se je po domiku izbrisala.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) **Onega, ki si lasti na občinskem svetu pravico kot občan, ni moči tožiti negatorno; za take spore pristojna so sodišča.**

Občina P. G. je tožila občana A. Š. na ugotovitev, da nima pravice služnosti gnojišča in skladanja drv na njej lastni parceli št. 1785/1 v zaznamku III. kat. obč. G.

V tožbi se je navajalo med drugim, da je sporna parcela označena v zemlj. knjigi za pot in da je za nje lastnico vknjižena občina P. G. že od sestave nove zem. knjige sem. Prostor je od pamtiveka občinska pot in je prost vsake služnosti. V zadnjem času jel si je A. Š. lastiti služnostne pravice s tem, da je že pred 17 leti spravljal na pot gnoj in drva. Prostor si je deloma ogradil. Parcela, ker javen občinski svet, pristopna je vsem občanom v porabo, seveda kakor to določuje občinski odbor, vendar se je toženec postavil na stališče, da ima že služnost za izvrševanje navedenih pravic in da se mu toraj ni treba več umakniti. Tožencu je mnogo do tega, da bi se navedenih pravic polastil, zato si je že pred 4 leti prizadeval kupiti dotični svet od občine ter je ponujal zanj 250 K. — Opetovani opomini, da odstrani toženec gnojišče in drva, ostali so brezvspešni.

Okr. sodišče v Ljubljani je z razsodbo od 28. oktobra 1902 C 190/2-4 zavrnilo ugovor nepristojnosti, pa tudi tožbo.

Iz dejanskega stanu je posneti:

Glasom zemljiške knjige je zemljiška parcela št. 1785/2 ad P. G. kot občinska pot upisana v zaznamku III. ad P. G. (»Gemeindegut«). — Na enem delu te parcele ima toženec priznane svoje gnojišče in skladišče že 16 ali 17 let, ne da bi bila taka pravica zanj vknjižena. Občina P. G. dala je l. 1902. celo parcelo št. 1785/2 v najem. Ko je bil toženec pozvan, naj se umakne z gnojiščem in skladiščem za drva, je to odklonil. — Toženec ugovarja v prvi vrsti, da občina ni aktivno legitimovana k tožbi, ker se k občinski seji niso povabili vsi občinski odborniki, v kateri se je sklenilo njega tožiti, in se sklep ni

storil z nadpolovično večino. Ugovarja dalje, da si ne lasti in da si ni nikdar lastil kake služnostne pravice na imenovanem občinskem svetu, ampak da je gnojišče imel in drva skladal na dotičnem občinskem svetu kot občan, kakor tudi drugi občani to obč. parcelo na drugih krajih uporabljajo; tako imajo na njej nekateri grede, drugi zlagajo na njo kamenje, šuto in gnoj. Na pravoveljaven način pa sploh nikdar ni bil pozvan, naj opusti prostor; dobil ni nikakega sklepa in sploh ugovarja, da bi se bil storil pravoveljaven sklep za drugačno uporabo te parcele kot obč. premoženja (§§ 40, 43 in 63 obč. reda in §§ 9 in 15 naredbe ministrstva za notranja dela z dne 11. decembra 1850 št. 13353); sklep z dne 13. aprila 1902 je pa tudi radi tega neveljaven, ker je podpisan svetovalec Franc G., kateri bi kot prizadet ne smel glasovati, kajti on je parcelo vzel od občine v najem. Slednjič pa ugovarja toženec absolutno inkompetenco sodišča, ker se ne gre za privatnopravne pravice, in so za take spore med občino in občani kompetentna le upravna oblastva. — Sklep občine P. G. z dne 6. aprila 1902, s katerim se je sklenilo tožiti toženca, se je storil v navzočnosti 5 odbornikov, podpisani so pa štirje. Tožnica priznava, da je odbornikov 12, a vsi niso bili vabljeni, ker gre tukaj izključno za premoženje vasi P. G. in navedeni zadostujejo.

Pri drugi razpravi predložila je tožnica občinski sklep z dne 5. oktobra 1902, kateri je v zmislu toženčeve zahteve storjen. Občinski sklep z dne 13. aprila pravi, da se je navedena parcela licitacijskim potom dala v najem Francetu G. Podpisanih je pa poleg 7 odbornikov tudi še 5 posestnikov iz P. G. Te zadnje podpise je tožničin zastopnik pojasnil v tem zmislu, da ima po pravnem mnenji vaščanov v P. G. le 21 starih posestnikov pravico do obč. sveta parc. št. 1785/2, ne pa pozneje došli, in ti stari posestniki so deloma podpisani na sklepu z dne 13. aprila 1902, ker so bili mnenja, da je njih privoljenje za vnajemdajo potrebno.

Toženčev predlog na dokaz po pričah o tem, da predlagane priče obč. svet tako rabijo, kakor bi imel vsak do gotovega dela svoje pravice, se je kot nerelevanten in tudi radi tega zavrnil, ker toženec priznava, da je brez posebnega privoljenja občine popolnoma samostojno pred 16 leti, ko je zidal

hišo, jel odkladati gnoj in drva na obč. svet, kakor je druge videl, in je obč. odbor to uporabo molče pripustil. Tudi se je kot nerelevanten zavrnilo toženčev predlog na zaslišanje prič o tem, da imajo navedene priče na obč. svetu grede, kamenje itd., ker s tem še ni dokazano, da ima tudi toženec tako pravico.

Tožničine priče, navedene v dokaz, da si toženec lasti služnost, so zaprisežene izpovedale nastopno: Priča Franc G. pravi, da se je k obč. seji, v kateri se je sklenilo dati p. 1785/2 v najem, povabilo le odbornike za vas P. G.; zdrazil je on za 2 gld. in po Jožefu Š. dal tožencu vedeti, naj umakne gnojišče in drva. Ta pa je to zahtevo odklonil, češ da se bo raje pravdal če velja tudi 50 gld. Prostor pri gnojišču je na spodnjem kraju zagrajen, menda za to, da se gnoj navzdol ne pogreza. — Priča Jožef V. pove kakor prejšnji, in pristavi, da ima toženec, kakor se mu zdi, gnojišče tudi ob straneh ograjeno. Če je tožencu kedaj občina prepovedala uporabo tega sveta, mu ni znano. — Priča Jožef Š. pravi, da toženca ni obvestil o obč. sklepu, da se bo navedena parcela v najem dala, pač pa je to storil po nekaterih drugih hišah. Po naročilu Frana G. je pa šel takrat k tožencu, ko je G. že zdrazil obč. svet v najem; vsled naročila G-ovega povedal je tožencu, da se mora v 8 dnevih umakniti z občinskega sveta, ker je G. obč. svet v najem vzel. Toženec je odgovoril, da tega ne bo storil, da se da tožiti; če bo 50 gld. zapravdal, bo pač toliko zapravdanega; če se bo pa G. umaknil s komunskega sveta, bo pa tudi on to storil. — Priča Matija S. o lastitvi toženca ne ve ničesar, pač pa potrdi, da ima osobito Marija K. na obč. parceli št. 1785/2 eno gredo.

Razlogi.

Ugovor nepristojnosti sodišča ni utemeljen, ker so služnosti možne na javnih prostorih in tudi priposestovanje ni izključeno. Ker pa tožnica trdi, da si toženec lasti gori navedene pravice na podlagi dosedanjega uživanja, se pravda tiče privatnopravnih pravic, katere razsojati je sodišču.

Kar se tiče aktivne legitimacije tožnice, res sklep z dne 6. aprila 1902 v očigled določbi §§ 5 in 31 obč. reda za Kranjsko ni pravilen, ker se ni bilo vabilo vseh odbornikov, a ta nedostatek

se je glasom sklepa z dne 5. oktobra 1902 popravilo in tako po §§ 6 in 7 c. pr. r. ne pride dalje v poštev.

V negatornih pravnih mora tožnik po § 523 o. d. z. dokazati, da si nasprotnik lasti služnost. Ta dokaz se pa tožnici ni posrečil. Toženec je že s tem, da se je z občinskega sveta po prvi razpravi umaknil, v zmislu svojega zagovora pokazal, da si ne prisvaja služnosti. Posneti je to tudi iz pričevanja edino merodajne priče Jožefa Š., s katerim je toženec govoril in se takrat izrazil, da se bo umaknil le takrat in takoj, ako se tudi Franc G. umakne s komunskega sveta na drugi parceli. S tem je očitvidno namigaval, da noče biti prikrajšan nasproti drugim občanom, kateri si tudi prisvajajo pravico uporabljati občinski svet na različen način, in da hoče uživati enake pravice s svojimi občani.

Negatorna tožba pa sploh ni bila na mestu, ker zahteva bistvo servitute, da je lastniku onemogočeno izvrševati tiste pravice, katere izvršuje služnostni upravičenec. Toženec pa je imel stalno svoje gnojišče in skladišče na gotovem delu parcele; občini, oziroma njenim udom je bilo torej onemogočeno na dotičnem prostoru tudi gnoj in drva skladati. Za to bi si pa bil toženec, da so bili dani vsi pogoji priposestovanja, priposestvoval lastninsko pravico na dotičnem prostoru, ne pa servitute. Tudi ta uvaževanja so prepričala sodnika, da si toženec ni lastil servitute — in zato je zavrnitev tožbenega zahtevka utemeljena.

Deželno prizivno sodišče v Ljubljani je z rzsodbo z dne 29. decembra 1902 potrdilo prvo rzsodbo iz razlogov:

Niti oceni stvarnega položaja oziroma dokazov, niti pravni presoji sporne stvari po prvem sodniku ni moči očitati kake nepravilnosti, osobito ne v tem pogledu, če se na podlagi ugotovljenega dejanskega stanu ni prišlo do sklepa, da si toženec lasti na spornem občinskem svetu kako zasebno-pravno pravico, a dokaz take lastitve bi moral biti dognan, da bi bil opravičen tožbeni zahtevk.

Uvaževati je v tem oziru, da je parc. št. 1785/2 k. o. P. G. občinski svet ali občinsko zemljišče, katerega uporaba pristoja po zmislu §-a 288 o. d. z. vsakemu občanu; toženec se sklicuje na svoje občanstvo ter na pravice, ki mu kot članu občine P. G. pristojé do običajne rabe občinskega sveta; nesporno je po

ugotovitvah prvega sodnika, da so občani tožnice občinski svet, kolikor ga je v vasi in poleg posameznih hiš, in osobito tudi sporno parcelo rabili do sedaj na posameznih krajih na enak način, kakor toženec, kateri je brez ugovora tožnice že 16—17 let imel na koncu parc. št. 1785/2 poleg svoje hiše gnojišče in skladišče za drva. Taka raba občinskega sveta po občanih je bila toraj dosedaj običajna, in če se je toženec nje do zadnjega držal, ne izhaja iz tega še nikakor, da si on s tem lasti kake pravice iz naslova zasebnega prava.

Tožnica je po svojih zastopnikih sedaj sklenila, da se način uživanja občinskega sveta izpremeni in ta svet da v najem; toženec se je taki izpremembi dosedaj običajne rabe res upiral; a iz njegove opombe, da se bo rajši pravdal in da bo gnojišče ter skladišče odstranil le tedaj, če se tudi drugi umaknejo z občinskega sveta, izhaja pač jasno, da se je on temu upiral le, ker je menil, da ima kot občan iste pravice, kakor drugi občani; nikakor pa ni iz tega njegovega postopanja sklepati, da si on na spornem svetu lasti kako pravico iz naslova zasebnega prava. Pritrditi je toraj povsem mnenju prvega sodnika, da ni dokazano, da si je toženec na spornem svetu lastil kakšno pravico, zoper katero bi se bilo tožnici braniti z negatorno tožbo in ker je dokaz take lastitve pogoj te tožbe, je bil tožbeni zahtevak, o katerem pristojna sodba le rednim sodiščem, po pravici zavrnen.

O vprašanju, je li občina bila upravičena izpremeniti do sedaj običajni način rabe občinskega sveta, ali ne, nadalje o tem, je li dotični sklep občinskega odbora pravilen in veljaven ali ne, in če je toženec upravičen, tej izpremembi se upirati — seveda ne pristojna razprava in razsoja sodiščem, a o tem se tukaj tudi ničesar ni razsodilo.

Z razsodbo z dne 26. marca 1903 je c. kr. najvišje sodišče zavrnilo tožničino revizijo iz razlogov:

Revizija upira se na razloge §-a 503 št. 2, 3 in 4 c. pr. r.

Kar se tiče revizijskega razloga št. 2, ni se niti mogoče spuščati v njegovo podrobnejo razpravo, kajti v reviziji ni najti temu revizijskemu razlogu edino odgovarjajočega predloga, da se prizivna razsodba razveljavi ter stvar vrne v zmislu §-a 510 c. pr. r. na prizivno sodišče v dopolnitev bajé pomankljivega

prizivnega postopanja, a revizijsko sodišče je pri presoji prizivne rabsodbe po § 504 c. pr. r. vezano na predloge, stavljene v revizijskem postopanju.

O revizijskem razlogu št. 3 očitvno ne more biti govora. V prizivni rabsodbi ni rečeno, kakor se v reviziji napačno trdi, da si toženec ne lasti na prepirnem svetu nobenih pravic, marveč le, da si ne lasti privatnih pravic. Ta izrek je pa sklep iz cele vrste dejanskih okolščin ter se ne da izpodbijati s stališča št. 3, marveč le po št. 4 §-a 503 c. pr. r.

Pa tudi zadnji razlog ni podan. Kdor nastopi negatorno pravdno pot, dokazati mora lastitev servitutne pravice, toraj privatne pravice, ne pa lastitev sploh kake pravice na svoji stvari (§ 523 o. d. z.). Ta dokaz se tožnici ni posrečil, kakor ste obe nižji sodišči na podlagi od njih navedenih okolščin po vsej pravici povdarjali.

Ako se pa tožnica spozabi v reviziji do trditve, da le-ta tožba ni le negatorna, zadostuje v zavrnitev, ako se opozarja na spis de praes. 14. avgusta 1902 C III. 190/2/1, ki je naslovljen: »Actio negatoria«, in pa na vsebino tožbenega zahtevka: »Ugotovi se, da tožencu ne pristojta servitutna pravica, dolžan je odstraniti gnojlišče in drva ter se v prihodnje vzdržati izvrševanja takih ali enakih služnostnih pravic.«

Dr. Fr. Poček.

b) Znesek, katerega stranki ob sklepu pogodbe pri tretji osebi založita, ni ara v smislu §-a 908 o. d. z.

Dominik L. in Franc G. sta se pogodila, da le-ta priskrbi prvemu 28. avgusta 1902 trideset takih telet, kakoršna je dajal preje Ciru T. in drugim, ter založila ob sklepanju pogodbe pri Jožefu C. vsak po 200 K in sicer Franc G. v zavarovanje, da bode dne 28. avgusta 1902 teleta priskrbel, Dominik L. pa v varnost, da bode teleta sprejel. Franc G. doposlal je 28. avg. 1902 dogovorjeno število telet; sprejem blaga pa je Dominik L. odklonil, češ da njegova kakovost ni v zmislu pogodbe. Franc G. prodal je na to teleta drugemu kupcu za višjo ceno. V tožbi, katero je vložil Dominik L. proti Francu G. pri c. kr. okrajnem sodišču v Kočevju, je zahteval vgotovitev, da se pogodba iz

krivde toženca ni izpolnila in da je vsled tega ara, ki jo je toženec pri Jožefu C-u založil, zapadla ter je tožnik upravičen dvigniti nele svojo, ampak tudi aro toženca.

Prvi sodnik je ugodil tožbenemu zahtevku v celoti.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem pa je ugodilo toženčevemu prizivu v celem obsegu, spremenilo prvosodno razsodbo ter zavrnilo tožbeni zahtevek iz razlogov:

Od strank ob sklepu pogodbe založena zneska po 200 K nimata pravnega značaja v §-u 908 o. d. z. določene are, marveč je smatrati, da obojestransko založeni znesek po 200 K pomeni odškodnino, ki sta jo pogodnika, odpovedujoča se pravici zahtevati izpolnitev pogodbe, v naprej dogovorila in z založbo pri tretjem zavarovala, in ki jo mora oni pogodbeni del, ki bi pogodbe ne izpolnil, plačati sopogodniku, nekrivemu na neizpolnitvi pogodbe. Tožnik je sprejem blaga odklonil trdeč, da njegova kakovost ni po zmyslu pogodbe, toda pogodbi nasprotujoče kvalitete telet ni dal ustanoviti po zvedencih. Prizivno sodišče se iz navajanj prič — resničnost ali neresničnost njihovih navedeb se glede na to, da v pogodbi kakovost telet, katera naj priskrbi toženec, ni bila označena po določilnih znakih, kakor starosti, teži, vrsti mesa itd., ne da preskusiti — ni moglo prepričati, da bi dobavljena teleta ne bila pogojene kakovosti. Pač pa izhaja iz okolnosti, da je toženec teleta drugam dražje prodal, dejstvo, da je tožnik doposlal blago, odgovarjajoče zahtevi čl. 335 trg. z., kakoršno dobaviti je bil glede na to zavezan, da v pogodbi kakovost ni bila določena.

Reviziji tožnika je ugodilo c. kr. najvišje sodišče z razsodbo z dne 10. junija 1903 št. 7297 deloma in sodbo prizivnega sodišča v toliko spremenilo, da je spoznalo toženca dolžnim dovoliti, da tožnik dvigne svoj pri Jožefu C. založeni znesek 200 K, dočim je tožbeni zahtevek v ostalem zavrnilo.

Razlogi.

Naravi are v zmyslu §-a 908 o. d. z. ne odgovarja, če založita pogodnika v varnost izpolnitve pogodbe znesek pri tretji osebi, kajti ara je to, kar se ob sklepu pogodbe naprej da, torej sopogodniku vroči. Prizivno sodišče je ta dogovor po pravici smatralo za določitev konvencijske kazni, in le pripomni se, da pri

presoji pravne narave tega stranskega pogoja ne more biti merodajno mnjenje strank, oziroma označba, koju ti dasta.

Konvencijska kazn namenjena je po §-u 1336 o. d. z., da nadomesti škodo, katero je povrniti; pogoj da se lahko zahteva plačilo, oziroma da se izroči kot konvencijska kazn založena kavcijska svota je torej to, da je neizpolnitev prepozna in da se škoda vsaj zatrjuje. Iz spisov, oziroma iz nižjesodnih ugotovitev pa ni posneti, da zadene toženca krivda na neizpolnitvi pogodbe, niti, da je tožnik zatrjeval kako škodo vsled neizpolnitve. Nedostaje torej pravnega razloga, iz katerega bi tožnik zamogel zahtevati izročitev varščine, po tožencu založene. Zatorej je revizija v toliko neutemeljena. Tudi toženec nima pravnega razloga, ki bi ga upravičeval, da ne dopusti izročitve varščine, po tožniku založene, ker iz njegovih izjav izhaja, da je teleta za višjo, nego s tožnikom dogovorjeno ceno prodal drugam, da torej ni trpel nikake škode; razun tega pa izhaja iz navedeb prič, da ni zahteval, naj bi tožnik sprejel teleta, da je bil marveč z razveljavo pogodbe takoj zadovoljen.

Zato je bilo reviziji deloma ugoditi.

Pernuš.

c) Pitanje odštete, kad je tko oštećen od čije životinje.

Tužitelj N. G. pitao je odvojenim tužbama, o kojim se je skupno raspravljalo, da tuženik V. B. bude osudjen platiti: a) njemu samomu K 342'96 spp. u ime efektivnog troška za liječenje mld. A. G.; b) njegovomu malodobnomu sinu A. G. K 1000 spp. u ime pretrpljenih boli i umanjene privredne sposobnosti — radi toga što je tuženikov konj, splašiv se na ulici i trčeći neobuzdano svalio malog A. G. te je ovaj usljed pada i jer su preko njega išla kolesa, ostao teško ranjen na desnom bedru i nakon kirurgične pomoći iznio skraćenu desnu nogu za 3 cm.

Presudom c. k. kotarskega suda u Puli bile su tužbe odbijene u samom osnovu, ne da bi se niti raspravljalo o visini štete.

Činjenično stanje.

Mirno je medju strankama u pravdi, da je konj tuženikov dne 16. rujna 1902., upregnut pod vozom, na kom je bio sam

tuženik, splašio se iznenada na ulici Sv. Martina i potrčav neobuzdanim tekom svalio desetgodišnjeg dječaka A. G., koji je usljed toga odnio prebijeno desno bedro i gornju trećinu lijeve noge. Dočim tuženik tvrdi, da se u nazočnom događaju radi o pukom slučaju, nastalom možda iz toga, što se je konj splašio radi buke i vike djece, koja su izlazila u ono dobo iz škole — hoće tužitelj nasuprot, da je konj bio jogunast i plah već od naravi i da su te mane bile poznate tuženiku, jer je o tome bio obaviješten od nekog J. P., koji mu je konja prodao, i jer je isti konj, malo dana prije događaja, pobjegnuv iz štale, trčao ko bijesan po ulicama gradskim. Tuženik priznava ovu okolnost, ali opaža, da konj ne bijaše pobjegao iz štale, nego da kad ga je htio napojiti na ulici te mu bijaše snimio uzde, čim se očuti slobodnim, poteče ulicom svom brzinom.

Upirajuć se svaki na svoje tvrdnje, pitao je tužitelj, da tužbeni zahtjev bude prihvaćen, a tužbenik predlaže, da isti zahtjev bude odbijen.

Svjedok J. L. izjavlja, da je prodao konja tuženiku malo dana prije nesretnog događaja, ali da konj ne imашe nikakve mane. Svjetovao je tuženiku, da ga ne kupi, primjećujući mu, da je životinja premlada i preveč živahna za porabu, kakvu imaše na umu tuženik; opazio je tuženiku izričito, da nebi smio ostavljati konja samoga, bez čuvarja, na ulici, kad bude morao nositi mlijeko iz voza u kuće, nego, da bi morao uzeti sobom kakvog dečka. — Svjedokinja L. C. vidila je kritičnoga dne, da je tuženik htio zavrnuti konjem iz ulice Sv. Martina u vižačku ulicu, ali konj nastavi trčati po ulici Sv. Martina. Drugo nije vidila, jer se je odmah udaljila s prozora. — Svjedoci A. F. i S. B. izjavljaju, da su bili prisutni, kad je voz groznom brzinom silazio po ulici Sv. Martina. Opaziše, da je zavor bio posvema zatvoren, jer se dva stražnja kotača ne micahu, a tuženik je, stojeć na vozu, natezao svom snagom uzde nebi li zaustavio konja. Pričinilo im se je, da je tuženik vješt u stvari. — Svjedok R. V. občinski redar, izjavlja, da je doznao, da konj bijaše obijestan, to jest živahan, a sam svjedok L. mu je rekao, da je svjetovao tuženiku nek ne kupuje konja, jer da nije za naumljenu porabu (vožnju mlijeka po gradu), buduć premlad. — Svjedoci B. C. i D. C. vidili su dne 10. rujna 1902., kad je konj bez uzda i bez

vodiča trčao po ulicama gradskim. Tuženik im reče, da konj neima nikakve mane, ali da je mlad i živahan. — Svjedokinja J. U. poriče, da je njezin sin bio ikada u pogibelji, da ga tuženikov voz ne svali.

Bivaju odbivena, jer bez važnosti, predložena svjedočanstva B. i C. o tome, da je konj pogibeljan; isto tako predloženo pre-slušanje vještaka.

Razlozi.

Tužitelj osniva svoj zahtjev odštete na krivnji tuženikovoju, što se je ovaj služio konjem, o kom je znao da je plah i zato pogibeljan, a da je upotrebio nuždnu pažnju i marljivost, bio bi ga takvim spoznao. Obzirom na poricanja tuženikova, bila je dužnost tužitelja dokazati istinitost svojih tvrdnja: nu taj mu dokaz nije uspio.

I zaisto, po onome što se je ispostavilo na raspravi, osobito na temelju svjedočanstva J. L., sudac je zadobio osvjedochenje, da je konj doduše bio živahan i vatren, pošto su u obče mladi konji, ali nipošto pogibeljan; svjedok J. L. pa će to isključuje kategorično, a i svjedok V. izjavlja, da je istraživanjem doznao te je upitni konj »objestan«, nadodajuć, da to znači isto što i »živahan«. Dakle, dopustiv makar da je konj bio plah i postajač — ako te mane nije opazio J. L., koji je konja rabio toliko vremena, još ih je manje mogo opaziti tuženik, pa bilo i uz najveću pažnju, kad ga je držao tekar malo dana.

Činjenica, da konj bijaše utekao sa napajališta te je trčao po gradskim ulicama, nije mogla poroditi sumnju o spomenutim manama, jerbo nije što čuditi se, da konj uteče, kad se očiti riješenim od uzda: jednostavno, to nije bilo mudro snimiti mu uzde na cesti u sred grada.

Svjedočanstvima pak A. F. i S. B. mora se smatrati utvrđenim, da se nesreća nije dogodila radi nespretnosti vozača, današnjeg tuženika, jer obojica suglasno potvrđuju, da je nesreća bila neizbježiva, pošto se nije moglo zaustaviti konja, akoprem je vozač natezao svom snagom uzde, te je bio podpuno zatvorio zavor; pače opažaju, da su dobili utisak, te je tuženik vješt u rukovodjenju konja.

S toga, ne našav nikakve krivnje u tuženiku, moralo se je odbiti tužbu i osuditi tužitelja na isplatu parničnih troškova.

Na priziv tužitelja proti ovoj osudi riješio je c. k. okružni kao prizivni sud u Rovinju: Ne udovoljuje se prizivu te se presuda prvoga sudca potvrđuje.

Razlozi.

Tužitelj bi bio morao, da pobijedi u nazočnoj parnici, dokazati: da je konj bio pogibeljan; da je tuženik poznao tu njegovu manu; da se je nesreća 16. rujna 1902. slučila krivnjom tuženika; da se je moglo izbijeći toj nesreći, ako bi tuženik bio upotrebio običajno pažnju i marljivost (§§ 1295 i 1297 o. gr. z.). Ali sve to nije bilo nipošto dokazano.

Iz toga što je tuženik ponudio prodavaocu L., nek pristane na razvrgnuće pogodbe, to jest na to da uzme natrag konja, pošto bijaše opazio, da nije za njega, jer se je bojao, da ako ga pusti na javnim ulicama bez čuvara, konj će bježati — ne može se zaključiti, da je tuženik znao te je konj pogibeljan i da je bio u krivnji kad ga je rabio kritičnoga dneva: nije bo prijepono, da tuženik u onom času nije ostavio konja bez čuvanja.

Niti iz događaja od 10. rujna 1902., kad je konj, po pripovijedanju svjedoka D. C., trčao najvećom brzinom prama Lacejinoj ulici, gdje se je srušio na tlo pa je skočiv opet potekao Lacejinom i Epulovom ulicom, dok nije bio zaustavljen — ne može se izvadjeti, da je konj pogibeljan, jer se to događa često s konjima, koji nisu nipošto opasni, s posve drugih razloga, koji nisu s tim u savezu, n. pr. zbog nespretnosti kočijaša, zbog uplašenja itd.; dočim svojstva živahnosti, varenosti, obijestnosti i jogunluka, pripisana konju, ne stoje u nikakvoj svezi sa svojstvom opasnosti, za koje se hoće, da bude naveden čin, koji se je sbio; a to se nije dogodilo. Niti može služiti za podkrijepljenje te zasade navadjanje čina, sbivšeg se nekoliko dana prije, kad je konj, riješen od uzda, utekao sa napajališta u vižackoj ulici.

Nasuprot je tuženik kritičnoga dana, zatvaranjem zavora i natezanjem uzda, učinio sve moguće, a da izbjegne nesreći, ali nije uspio; što ne dokazuje da je u njemu krivnja, jer je moguće, da se je konj splasio s uzroka neodvisnog od tuženika. Dokaz, koji je tužitelj htio dalje izvesti, jest bez važnosti: Svjedočanstvo B-a naime, jer i ako je tuženik poslije događaja rekao svjedoku: »žalibože, jerbo znam vrlo dobro, da je konj munjen«, te

riječi nebi promijenile stvarima lice, a svjedočanstvo C-a., koji bi imao »uputiti, da li je konj pogibeljan ili ne«, nije dopustivo, jer se ne odnaša na sbivše se činjenice; isto tako je nedopustivo i preslušanje vještaka u svrhu utvrđenja konjevih svojstava, jer se time još nebi dokazalo, da su konjeve mane bile poznate tuženiku.

C. kr. vrhovni sudbeni dvor odbio je tužiteljevu reviziju na temelju slijedećih razloga:

Revizija pobija presudu prizivnoga suda obzirom na razloge po §-u 503. točka 4. i 2. gr. p. p. ali bez temelja.

Razlog revizije po §-u 503. t. 4. gr. p. p. ne postoji. Prizivni je sud pravom smatrao, da bi tužitelj, hoće li pobijediti u parnici, bio morao dokazati: da je konj bio pogibeljan, da je tuženik poznavao tu njegovu manu, da se je nesreća 16. rujna 1902. slučila krivnjom tuženika, da se je moglo izbijeći toj nesreći, ako bi tuženik bio upotrebio običajnu pažnju i marljivost (§§ 1295, 1297. 1325 o. gr. z.). Ali i zaključci izvedeni od prizivnih sudaca iz činjeničnog stanja, koji je ostao neprominjen i u prizivnom postupku, jesu opravdani. Jerbo tuženik bijaše kupio konja tek malo dana pred nesrećom, a nije proizašlo takvih okolnosti, iz kojih bi se dalo izvadjati, da je tuženiku bila poznata budikojna mana konjeva te bi se bilo moglo smatrati opasnom životinju. To, da je htio vratiti konja prodavaocu, jer se bojao, da ako ga ostavi sama na cesti, mogo bi mu uteći, ne opravdava jošte zaključak, da je konj bio pogibeljan; a to tim manje što se radi o mladom konju, kog je tuženik sbog svojeg posla morao često ostavljati s vozom na ulici.

Istotako se neda izvadjati opasnost iz okolnosti, da je konj, malo dana prije riješen uzda, utekao sa napajilišta, pao negdje na ulici i opet trčao dalje. Utvrđeno je pak u presudi prvoga sudca, da je tuženik, kad se je dne 16. rujna 1902. splašio i svom brzinom potekao, vukuć voz, niz ulicu, zatvorio zavor i natezao uzde što je više mogao te je nastojao izbijeći zlu. Ako je dakle prizivni sud došao do zaključka, da se tuženiku ne može pripisati nikakva krivnja obzirom na nesreću, koja se dogodila, ne smije se u tom viditi pogrešno pravno prosudjenje

stvari, te je prizivna presuda, kako je valjano obrazložena, povsema utemeljena u pravu.

Ne obistinjuje se niti razlog revizije po §-u 503. t. 2. gr. p. p., jerbo u tome što je bio odbijen dokaz po svjedocima B. i C. ter po vještacima, ne može se naći manjkavost postupka u smislu §-a 503. t. 2. gr. p. p., dočim je isključenje tih dokaza opravdano razmatranjima prizivnog suda.

Dr. I. Z.

d) Pogoji za povračila v zmislu §-a 866 o. d. z.

C. kr. okrajno sodišče v G. je v pravnem sporu reg. firme S. proti Ivanu grofu A. na plačilo 602:40 K tožbi ugodilo in toženca obsodilo v zmislu tožbenega zahtevka.

R a z l o g i.

Na podlagi sklepa c. kr. okrajnega sodišča v G. od 12. maja 1899 in oklica od 15. maja 1899 je izkazano, da se je nad tožencem, ki je dné 12. julija 1899 spolnil 24. leto, radi lahkomišljenih dolgov in potrate podaljšala očetovska oblast.

Iz izpovedeb javnih družabnikov tožeče firme J. S. in S. S., in proti njiju verodostojnosti ni pomisleka, se je sodnik pripričal: da je toženec dné 11. oktobra 1899 pri tožnici naročil v računu od 7. decembra 1899 zaznanovane dele uniforme, ki so se mu tudi resnično napravili; da je toženec pri naročitvi tožnici zamolčal, da se je očetovska oblast nad njim podaljšala; da je, v nasprotju z resnico, tožnici pripomnil, da ga je k njej priporočil njegov civilni krojač N.; da je trdil, da rabi naročeno uniformo za glavni raport dné 4. novembra 1899; da je poizvedoval, ako dela tožnica tudi za njegovega strica grofa A., brigadirja v B.; da po toženčevem nastopu tožnica ni imela povoda sumiti, da bi toženec ne bil zmožen za pravne čine, radi česar tudi ni o njem poizvedovala; da se je naročilo držalo mere, kakoršno rezervni častniki po svojih predpisih neobhodno potrebujejo.

Mnenje zvedencev je vgotovilo, da je vtožena cena za napravljeno uniformo popolnoma primerna, tudi če se jo takoj plača.

Med strankama sklenjena kupčija je neveljavna; vzlic temu je bilo tožbi ugoditi.

Ni moči namreč, ne da bi se grešilo proti duhu zakona, zanikati, da je toženec, ki je spolnil 24. leto, s tem, ko je zamolčal okolščine, da se je očetovska oblast nad njim podaljšala, ko je nadalje pri tožnici naročil in od nje prejel uniformo, kakoršne rezervni častniki neobhodno potrebujejo, in sploh s svojim obnašanjem in nastopom napravil vtis, da je zmožen za pravna dejanja, tako porabil tožnično nevednost ter jo vedoma v namenu, varati jo, torej zvijačno zapeljal k kupčiji, katere ona sicer ne bi bila sklenila. Že to zamolčanje ima značaj pozitivnega dejanja. Da pripravi tožnico do naprave uniforme, je toženec storil še več: trdil je v nasprotju z resnico, da rabi uniformo za glavni raport, da ga je tožnici priporočil njegov civilni krojač N., ter je poizvedoval, ali dela tožnica tudi za njegovega strica, brigadirja v B., gotovo le z namenom, da izključi pri tožnici vsak dvom o gotovosti plačila.

Vse te okolščine so lahko varale, in to tembolj ker tožnica z ozirom na stan in zatrjevano visoko sorodstvo toženca ni imela vzroka, dvomiti o njegovi pravni samostojnosti, in bi nasprotno ona ne ravnala lično, ako bi poizvedovala o tej okolščini.

Toženec je torej v zmislu določbe §-a 866 o. d. z. dolžan, plačati tožnici vse, kar bi imela zahtevati, ako bi se bila sklenila veljavna pogodba, tukaj torej kupnino, ki se je vtožila.

C. k. r. o k r o ž n o s o d i š č e v G. je toženčevemu prizivu vgodilo in tožbeni zahtevek zavrnilo.

R a z l o g i.

Kdor zahteva zadoščenje v zmislu §-a 866 o. d. z., mora dokazati dvoje: da se je za pogodbo nezmožni s pozitivnimi, krivimi navedbami delal za takega, ki more pogodbe sklepati, in da sopogodnik o tem t. j. o resničnosti njegovih navedeb ni mogel lahko poizvedeti, da torej sopogodnika v tem oziru ne zadeva nobena nemarnost.

V obeh pogledih pomanjkujejo v le-tem slučaju zahtevani pogoji in je vporaba določbe §-a 866 o. d. z. izključena.

Če je toženec pri naročitvi uniforme nasproti tožnici zamolčal, da se je nad njim očetovska oblast podaljšala, je to zgolj negativno dejstvo, katero po zakonu ne zadostuje; zakon zahteva izrečno, da pogodnik nekaj »navede«, govori tudi v specijalnem

slučaju § 248 o. d. z. o »navedbah« in zahteva torej vsaj neko delovanje, pozitivno zadržanje.

Ravnanje in stan toženca, njegov nastop, ime in visoko sorodstvo so okolščine, katere so pač objektivno mogle odvzeti tožnici vsak dvom, da je toženec v najlepših kondicijah; ali če govori zakon o »zvijači« in »prevari,« je s tem dosti jasno povedal, da mora tist, kdor vara, tudi subjektivno imeti namen varati, da mora njegovo zavedno in namišljeno ravnanje obuditi v prevarancu tisto zmoto, pod katere vplivom se je odločil k ničnemu opravilu. V konkretnem slučaju ni povoda trditi, da je toženec svoje ime in sorodstvo zato navedel in lepo nastopal zato, da pripravi tožnico v zmoto glede svoje sposobnosti za pravna opravila. Enako ravna toženec gotovo tudi pri vseh drugih svojih opravkih, ali vsaj tožnica ni dokazala, da se je o predmetni priložnosti in z namenom, da jo spravi v zmoto, posebno lepo obnašal.

Navedene okolščine in poizvedovanje toženca, ali dela tožeča firma tudi za njegovega strica, brigadirja v B., ne ustrezajo v §-u 866 o. d. z. zahtevanim »krivim navedbam« tudi radi tega ne, ker so tožnico pač lahko zmotile gledé plačilne zmožnosti ali kreditne veljave toženca, ne pa tudi glede njegove sposobnosti za pravne čine. Iz one še ne izhaja le-ta, in zmota o prvi še ne obsega zmote o drugi. Če je firma iz navedenih okolščin sklepala, da je pridobila za plačilo zmožnega odjemalca, še ni bila upravičena k sklepu, da je toženec tudi samostojen in zmožen za pravna opravila; njeno sklepanje v zakonu ni utemeljeno.

Toženčeva opazka, da ga je njegov civilni krojač N. k tožeči firmi priporočil, bi bila »zvijačna navedba« po zmislu §§-a 866 o. d. z. le tedaj, ako bi bil toženec vedel, da je krojač N. za tožečo firmo v priporočenju odjemalcev posebno zanesljiva oseba, in bi bil to vednost v škodoželjnem namenu izrabil. Ali J. S. sam priznava, da toženec razmerja med firmo in N. ni prav nič poznal. Toda če bi tudi popisane okolščine imele značaj »krivih navedeb«, bi pomanjkoval še vedno drugi zahtevk §-a 860 o. d. z., da tožnica ni mogla lahko poizvedeti njih resničnosti. Iz pravde izhaja jasno, da tožnici ni bilo težko prekusiti veljavo toženčevih navedeb; posledice tega, da je opustila vsakatero previdnost, pa mora sama trpeti. Sploh zadene tož-

nico še druga velika nemarnost, brez katere bi bila obvarovana vsake škode. Ako nečemo, da izgube zakonske določbe o javni razglasitvi postavitve pod kuratelo in drugih, osebnega stanu se dotikajočih prememb vsak pomen, moramo trditi, da je bila tožnica o sklepu kupčije zavezana znati, da se je oblastno odredilo in javno razglasilo podaljšanje očetovske oblasti nad tožencem; in to tembolj, ker se je razglasilo tudi v »N. F. P.«, listu, izhajajočem v bivališču tožnice. Ako bi bila tožnica, kakor hoče zakon, vedela to dejstvo, in ako bi bilo toženčevo postopanje toli zvijačno, da bi jo bil zmotil preko te vednosti, potem bi se tožbenemu zahtevku ne delalo nobene ovire. Opuščena previdnost toženke in njena postavno neopravičena nevednost omenjenega dejstva pa ne dopuščajo trditve, da je izpolnjen drugi zahtevek za povračilo po zmislu §-a 866 o. d. z., in govore za odklonitev tožbenega zahtevka.

Iz navedenega je razvidno, da je toženec opustil vsak korak in zamolčal vsako okolščino, po kateri bi tožnica, — lahko umljivo — prišla na sled njegovi nesamostojnosti, da se mu pa na drugi strani ni dokazala nobena pozitivna, kriva in taka navedba o njegovi samostojnosti, katere resničnosti tožnica ne bi bila lahko poizvedela.

Na določbo §-a 866 o. d. z. zakona oprto pravosodno razsodbo je bilo torej premeniti ter, ugodivši prizivu, tožbeni zahtevek zavriniti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo z dné 18. aprila 1901 št. 4130 ugodilo reviziji, premenilo prizivno razsodbo in obnovilo pravorek prve stopinje.

Vzemši za podlago dejanske ugotovitve prvega sodnika izhaja najvišje sodišče od pravnega nazora, da ustanavlja v zmislu določeb §-a 248 in 866 o. d. z. obvezanost k povračilu že golo zamolčanje nesposobnosti za pravna opravila, in da je pravna presoja stvari s strani prizivnega sodišča tembolj kriva, ker se na škodo družega ne sme nihče obogatiti, I. grof A. pa uniforme doslej zlepa ni vrnil.

Pripomnja priobčevalca. Očividno nasprotuje vrhovna razsodba i zdravi tendenci zakona i stališču, katero zavzema domača, na zgodovino in inozemske zakone oprta književnost (Schuster); ni torej posnemanja vredna. *Dr. L.*

e) **K vprašanju o legitimaciji za lastninsko tožbo; razmerje med posestno in lastninsko pravdo.**

Južno od občinske ceste parcele št. 583/1 leži tožiteljeva njiva parc. št. 508, severno pa toženkini parceli št. 518 in 517 d. o. P. Tožitelj je dal napraviti za svoje potrebe čez cesto most, katerega je njegov tesar preveč premaknil na parcelo 508, pozneje je pa dal prestaviti most višje, celo nekoliko v toženkino parcelo 518 in tukaj tudi razširil jarek. Radi tega je v posestni pravdi C 52/00 kot toženec bil obsojen spraviti vse v prejšnji stan. V poznejšnji lastninski tožbi je tožitelj zahteval, da mora toženka pripoznati obseg njegove parcele 508 do cestne parcele 583/1, kakor jo kaže mapa.

Okrajno sodišče v Š. je po končani sporni razpravi razsodilo z razsodbo 1. septembra 1902 C 97/2-6, da je toženka dolžna priznati lastnino tožitelja glede parcele 508 d. o. P. v zmislu mapne meje in do cestne parcele 583/1, — vendar samo do točke P⁶ načrta II, dočim je tožbeni zahtevek na priznanje lastnine tudi glede daljnje, 1·20 m široke proge do točke »z« načrta zavrnilo.

Dejanski stan.

Neprepirno dela občinska cesta parcela 583 d. o. P. mejo med toženčevo njivo, parcelo 508 d. o. P.; neprepirno sega tožiteljeva lastnina do južnega in toženkina lastnina do severnega cestnega roba občinske ceste, parcele 583/1; neprepirno sega toženkina parcela na večerni strani do ravnočrtne, prvotno samo okoli 40 cm široke, pravokotno k cesti ležeče grabičice.

Tožitelj navaja, da je moral pred 15 leti napraviti most za silo čez občinsko cesto, oziroma tamošnjo grabičico, ker se je odtok na drugi strani vsled časa naravno zasipal in vsa voda osredotočevala v grabičico. Leta 1896. ali 1897. je tožitelj kakih 150 korakov od grabičice na svoji, čez to grabičico dalje se raztezajoči parceli 508 na njenem večernem koncu napravil opekarno. Leta 1898. je imel odvažati posebno mnogo opeke in potreboval močnega mostu. Naročil je svojemu tesarju S. V. napraviti novi most in se pri napravi mosta držati bolj na lastni svet, na parcelo 508. Tesar pa je postavil most preveč v njegovo parcelo in omejil s tem njivne vrata (izgon), kar je tožitelj takoj

grajal. Vkljub temu pa je most ostal na tem mestu do svečana 1900 nespremenjen. Svečana 1900 pa je tožitelj dal most toliko višje ob grabičici prestaviti, da je po njegovem mnenju most prišel nazaj v vrsto prvotne občinske ceste 583/1, ob enem je tožitelj grabičico od črešnjevega štora (»k« načrta) do sedanjega severnega mostnega roba v razdalji 3·93 *m* in dalje tudi pod mostom čez celo svojo parcelo 508 razširil in poglobil v izdatno grabo. To dejstvo je bilo povod posestne, proti tožitelju rešene pravde C 52/11.

Vsled te pravde je bil tožitelj zvršilnim potom primoran, svet spraviti v prejšnji stan, in je res sicer v nenavzočnosti toženke po svoji dobri veri prestavil most na prvotno mejo nazaj. Tam je pa prikrajšan za kos svoje parcele 508 in zahteva priznanje nje lastnine za 3 *m* na sever od sedanjega mosta v zmislu resnične (objektivne) mapne meje in do južnega roba občinske ceste, parcele 583/1, in zatrjuje slednjič, ponujajoč dokaz s pričami, da je zahtevani sporni svet od nekdaj rabil in priposestvoval.

Toženka priznava, da je stališče mosta, prestavljenega vsled posestne pravde in poznejšnje izvršbe v prejšnji stan, sedaj isto, kakor pred posestno pravdo. Toženka pa ni nikoli prerekala tožiteljeve lastnine glede parcele 508 do južnega roba občinske ceste parcele 583/1; ona je marveč sedanjega tožitelja v posestni pravdi tožila samo zaradi tega, ker je most porinil čez severni rob ceste v njeno parcelo št. 518 in ker je vsled tega tudi preložil občinsko cesto parc. 583/1 ter skopal grabo na njeni parceli do črešnjevega štora »k«, torej jo s tem motil v njeni posesti. Toženka slednjič ni lastnica, ampak samo zakupnica, odnosno vžitkarica parcele 517 iz predložene pismene posojilne, odnosno zakupne ali vžitne pogodbe z dne 27. okt. 1899 in parcele 518 istotako na podlagi ustne, dodatne enake pogodbe. Iz previdnosti pa ponuja dokaz s pričami, da je priposestvovala trikotni svet P⁶ — k — y (zeleno barvan v načrtu II), in zahteva zavrnitev tožbenega zahtevka in povračilo stroškov.

Zvedenec je po dokončani posestni pravdi na prošnjo sedanjega tožitelja po razmerjenju od določenih točk v naravi našel, da se je strinjal južni cestni rob občinske ceste parcele 583/1 z južnim robom, 2·70 *m* širokega mosta »P⁶« načrta II

in je denašnje razmerje nje od istih določenih točk imelo isti vspeh.

V posestni pravdi C 52/00 prepirni most je toraj vsled svoje širokosti prekoračil severni rob občinske, samo 1'50 *m* široke ceste parcele 583/1 za 1'20 *m* in posegel v tej meri v parcelo toženke št. 518 do točke »z« načrta II. Iz današnje lege mostu je dognalo zvedenčevo razmerjenje, da gre pravi južni rob občinske ceste parcele 283/1, kakor se nahaja cesta v mapi, skozi točko P⁶ načrta v razdalji 0'30 *m* od severnega mostnega roba; dalje, da je sedanji 2'20 *m* široki most s svojim južnim robom za 1'90 *m* preložen v tožiteljevo parcelo 508, in da je le-ta parcela vsled tega izgubila v isti meri 1'90 *m* sveta v korist toženkine parcele 518.

Tožiteljeve priče navajajo: 1. A. K. je kosil l. 1878. prvič za tožitelja na spornem svetu. Takrat mu je tožiteljev ded pokazal mejo in kot mejnik neki kamen, ki se je nahajal v sredi vrbovega grma, rastočega tik pod črešnjevim štorom, in je priča takrat kosil na parceli 508 in sicer čez občinsko cesto 583/1 do vrbovega grma in na obeh straneh sedanje grabe. Takrat sicer še ni bilo grabe v sedanjem obsegu, ampak samo mala nižina, čez katero se je s čez položenimi deskami napravljaj most za silo. Leta 1900.; že za obstoja novega mosta je bila ob košnji trava že pokošena (od toženkine strani) do severnega cestnega roba. Leta 1901. je priča s pomočjo Luka B. po tožiteljevem naročilu prestavil most iz prepirnega stališča posestne pravde v sedanje stališče. Vmes pa je priča, čeprav enkrat 5 let nepresledno odsoten, kosil do meje, ki mu jo je pokazal tožitelj, ne da bi priča v tem oziru mogel navajati krajevne natančnosti, in tudi ne ve, kdo in kdaj je odstranil vrbov grm. — 2. Luka B. je kosil večkrat pri tožitelju, toda nikoli ne na prepirnem svetu, ne spominja se na vrbov grm in stari, začasni most. Leta 1901. sta on in priča A. K. most prestavila proti jugu (508) za 2—3 korake. Za časa tega višjega stališča mosta se je sicer kosilo na tožiteljevih vratèh, vendar je priča bil zadnji kosec, ni kosil na meji, in ne vé, kje so kosili drugi. — 3. A. V. ve, da je pred kakimi 10 leti stari začasni most stal, ne da bi mogel navajati mero, nekaj više (bolj na sever), kakor sedanji. Nekaj više od starega mostú je bil grm; na črešnjo se ne spominja,

in ne ve, kdo je grm odstranil. Priča je kosil »vzred« z mostom, do severnega mostnega roba; o novem mostu pa nič ne ve. — 4. S. V. je leta 1898. na tožiteljevo povelje nekaj proti tožiteljevi njivi (508) prilično na sedanjem mostnem stališču zgradil novi most, glede katerega je potem tožitelj grajal, rekoč, da sega preveč v njegov svet. Kolomija pred zgradbo novega mostu je šla deloma više (na sever), deloma niže (na jug), kajti vodna znižina je bila jako mala, in voznik je vozil, kjer se mu je bolje zdelo. —

Toženkinе priče navajajo: 1. F. J., toženkin brat, je bil od svojega 16—36 leta, ker žagar, malokdaj doma, potem se je odženil, ne pozna meje in ni nikoli kosil čez mejo. — 2. B. J. toženkina tašča, priča, da je mož M. J. zaradi toženkinеga posojila po 600 K parceli 517 in 518 s pismeno pogodbo izročil toženki, s pogojem, da obe parceli proti vrnitvi 600 K pripadeta zopet k prvotnemu zemljišču; če bi pa lastnik ne hotel teh 600 K plačati, ostanete porceli toženkinim dedičem. Priča je 29 let pri hiši; parcela 518 se je kosila vedno do severnega cestnega roba, včasih je kosil priča sama, včasih mož ali kateri pastrkov. Na mestu črešnjevеga štora raslo črešnjo so podrli domnevno domačini; kdo je odstranil vrbov grm, tega priča ne ve. Vsled redke rabe se je kosilo v prejšnjih časih tudi na s travo obrašeni cesti samo do polovice. Stari most je stal za spoznanje višje (severno), kakor sedanji, določne mere pa priča ne more navajati. Ob času s travo obrašene ceste se glede malenkostne prekošnje ni nikdo dosti zmenil; hlapci so vozili včasi bolj na sever, včasi na jug, kakor jim je bolje ugajalo. — 3. B. J., toženkin oče, zemljiškoknjižni lastnik vl. št. 12 d. o. P. navaja glede izročitve parcel 517, 518, kakor prejšnja priča. Sam je prevzel zemljišče leta 1852. ali 1853., ded sedanjega tožitelja mu je pokazal tožiteljevo mejo (508) do spodnjega (južnega) roba ceste in pričino mejo do gorenjega (severnega) cestnega roba parcele 580/1, kakor tudi v cesti zasajeni kamen-mejnik. Cesta je bila takrat obvožena, obrašena in ne izrazita. V teku časa se je mejnik pogreznil. Priča je s koso udaril ob tla iskoč kamen, če je kosil, ali pa je poiskal mejnik z vilami. Šele, ko je cesto močno rabil tožitelj, je postala cesta izrazita, trava se je pokončala, na cesti ni bilo ničesar kositi. Mejnik se je izgubil,

stal je prilično ob gorenjem robu sedanjega mosta, ne da bi mogel stališče natanko določiti, ker je most sedaj že tretjič prestavljen in je graba razširjena. Novi most je stal s prva prilično na sedanjem mestu, pozneje so ga prestavili višje proti črešnjevemu štoru. Na prepirnem torišču je svet nekoliko proti tožiteljevi parceli 508 nagnjen, in so tožiteljevi hlapci vozili sedaj višje, sedaj nižje, koder je bilo boljše, in jih je priča časih kregal, če so vozili čez severni cestni rob, vendar ne more imenovati ne določnega časa, ne imen, ker je že dolgo tega. Kosil je navadno do ceste, in za časa s travo obrašene ceste do polovice. Sosedje in komljani ne vozijo po tej, ampak po drugi, 200 korakov oddaljeni cesti na vzhodni strani, ali pa za tožiteljevo opekarno, koder drži občinska cesta, dočim je predmetna cesta takozvana »stara cesta«, ki se je poslužujejo sosedje, samo izjemoma.

Razlogi.

Iz zvedenčevega izreka izhaja: 1. da je bil most ob času posestne pravde zgrajen deloma na parceli 518 vsled svoje širokosti in segal v le-to parcelo za 1'20 *m* in da je s tem nezogibno bila za to mero preložena tudi občinska cesta 583/1 na toženkin svet; 2. da je po sedanjem stališču most za 1'90 *m* zgrajen na tožiteljevi parceli 508 in je toraj tudi občinska cesta za to mero preložena na tožiteljevo parcelo. Ker pa toženka zahteva le-to stališče mosta za pravilno in pravo, in je prisilila s posestno pravdo, da tožitelj pripozna in spoštuje njeno posest, zahteva toraj v naravi 1'90 *m* široko progo tožiteljeve parcele 208.

Nasprotno zahteva tožitelj priznanje lastnine za parcelo 508 do mapne meje, to je v naravi do južnega mostnega roba, kakor je stal most ob posestni pravdi — in s priznanjem lastnine do domnevne, po mostnem stališču ad 1 določene mapne meje zahteva razun lastnine glede parcele 508 do objektivne, po zvedencu določene mapne meje, tudi priznanje lastnine glede 1'20 *m* široke proge od tožinkene parcele 518.

O priposestovanju na obeh straneh ne more biti govora. O tožiteljevem ne a) ker je po obojestranskih pričah dognano, da sta obe stranki tekom daljšega časa cestno mejo spoštovali, kajti podrobne navedbe priče M. J. o svojih odnošajih do toži-

teljevega deda so take, da zaslužijo popolno verjetnost; *b*) ker se je priposestovanje motilo po obojestranskih posestnih dejanjih čez prvotno mejo; *c*) ker je tožitelj vsled izgubljene posestne pravde očitvidno izgubil dejansko posest, in ne more dokazati tridesetletne priposestovalne posesti, in bi se v slučaju obojestranskega priposestovanja šlo konči za sopesest; in slednjič *d*) ker tožitelj more zatrjevati lastninsko pravico (po besedilu tožbenega zahtevka) samo do prave cestne meje. — O priposestovanju toženke ni govora: iz razlogov pod *a*) *b*) in *d*) in tudi zato ne, ker zahtevani priposestovalni svet P 6 — y — K po zvedenčevem razmerjenju ne spada k tožiteljevi parceli 508, ampak deloma v lastno parcelo 518, deloma v občinsko parcelo 583/1, glede katere pa tu ni razsojati.

Ugovor toženke zaradi nedostatne pasivne legitimacije, ker ona ni lastnica parcel 518 in 517, ni utemeljen, nego je po lastni navedbi zakupnica obeh parcel, po navedbi priče B. J. in M. J. kakor po navedbah pismene pogodbe celo prevzemnica teh parcel, dočim za njeno legitimacijo zadostuje že imetje in ni treba, da je toženka knjižna lastnica (§ 366 o. d. z.).

Ker sta obe stranki in sicer v enakem razmerju (1:90. *m*: 1:20 *m*) deloma zmagali in podlegli, je bilo stroške v zmislu § 43 c. pr. r. pobotati.

Okržno sodišče v Celju je z razsodbo od 19. decembra 1902 Bc I 118/2-4 tožiteljev priziv odbilo, a toženkinemu ugodilo in tožbeni zahtevek povsem zavrnilo.

Dejanski stan.

Prvi sodnik je tožbenemu zahtevku deloma ugodil in stroške medsebojno pobotal. Tožitelj navaja, da prvi sodnik stvarnega položaja in dokazov ni prav presodil, in da zakonitih določil glede stroškov ni prav upošteval. On navaja, da je bil vsled posestne pravde in poznejšega zvršila primoran most prestaviti, in sicer tja prestaviti, kjer je stal poprej. Ker pa most v novi legi preveč sega v njegovo, tožiteljevo posest, se je njemu omejila lastninska pravica, in je zato zahteval priznanje lastninske pravice po mapni meji, in je bilo temu zahtevku glede na zvedenčev izrek ugoditi.

Toženka povdarja v svojem prizivu nepravo presojo dokazil in pobotanje stroškov za prizivna razloga in izvaja, da po vspehu dokazov nedostaja vsakega kratenja tožiteljeve lastninske pravice, da toraj sploh ni povoda lastninski tožbi in da je bilo tožbeni zahtevek zavriniti.

Razlogi.

Kdor vloži lastninsko tožbo, mora dokazati, da ima toženec tožni predmet v svoji oblasti (§ 369 o. d. z.). Kakor izhaja iz stvarnega položaja, dela cestna parcela 583/1 naravno in obojestransko priznana mejo med tožiteljevo parcelo 508 in toženkino parcelo 518. Spor je še-le nastal, ko je toženec v lažje izkoriščenje te ceste kot kolovoza prenovil most in pri tem toženko motil v posesti. Če pa je tožitelj potem, ko je v posestni pravdi podlegel, in ko se mu je na toženkin predlog naložilo, most postaviti v prejšnji stan, le-to izvršil v svojo škodo tako, da je novi most, kakor je določil zvedenec, za 1'90 m prišel v njegovo parcelo, tedaj je pred vsem uvaževati, da tožitelj sam priznava, da je to prestavitev mosta sam in brez poziva toženke izvršil.¹⁾

Dalje je uvaževati, da je toženka v posestni pravdi zahtevala samo odstranitev nasledkov motenja: prestaviti občinsko cesto proti jugu, da ne bo več vodila po njenem svetu.

Iz tega izhaja v prvi vrsti, da si toženka s tem predlogom ni lastila lastninske pravice v tožiteljevo škodo. V tem oziru toraj nedostaje nobenega tožbenega povoda proti toženki, ker se ne da proti njej najti kršenja kake pravice.

Objektivni zvedenčev izvid pa tudi ni dognal, da bi toženka imela v posesti kak del tožiteljeve parcele št. 508. Iz razmerjanja marveč izhaja, da se je s prestavitvijo mosta predstavila cesta v tožiteljevo parcelo 508, da pa ne spada niti oni trikot, glede katerega toženka v svojem zagovoru vsled nepravega umevanja položaja zatrjuje priposestovanje, v toženčevo parcelo 508, ampak sestoji iz delov cestne parcele 583/1 in parcele 518, ki nesporno gre toženki. Ker pa tožitelj niti sam ne trdi, da je

¹⁾ Na zvršilni predlog je bil toženec zaslišan, obljubil postavitev mostu v prejšnji stan in je zaradi stroškov sporazumno in brez naroka na licu mesta sam most postavil v prejšnji stan.

cestna parcela 583/1 njegova lastnina, zato iz tega razloga nima nikakega naslova k lastninski tožbi; on ni upravičen k lastninski tožbi, če so s prestavitvijo mosta prišli kosi cestne parcele 583/1 v posest toženke. Zato mu nedostaje aktivne legitimacije.

Pomoten je toraj sklep, če prvi sodnik iz predrugačene lege mosta in iz njene prestavitve za 1'90 m izvaja, da ima toženka ta del tožiteljeve lastnine v posesti, in je s to omejitvijo ugodil tožbenemu zahtevku.

Le-tega je bilo marveč do cela zavriniti, ker niti ni dokazano, da si je toženka lastila na tožiteljevi lastnini posestne pravice, niti da je tožiteljevo lastnino dejansko imela v posesti, in toraj predpogoji lastninske tožbe niso dani.

Glede na druga pravdna razmotrovanja je uvaževati, da je toženka po dejanskem stanu prvega sodnika imetnica parcele 518 in da bi bila kot taka, če bi bili dani drugi predpogoji, k lastninski tožbi pasivno legitimovana. Dalje je uvaževati, da je most v prvotno stališče in v vsa poznejša stališča postavil le tožitelj sam, da torej tožitelju, če je toženka po dobljeni posestni pravdi zahtevala postavitev v prejšnji stan, tedaj v stan, katerega je tožitelj svoj čas sam povzročil, tudi v tem oziru nedostaje tožbenega razloga proti toženki. Iz te dejanske ugotovitve izvajani razlog prvega sodnika za delno ugoditev tožbenemu zahtevku temelji toraj na docela nepravem uvaževanju stvarnega in pravnega položaja.

C. kr. najvišje sodišče z rzsodbo od 17. marca 1903 št. 2256 reviziji ni ugodilo.

Razlogi.

Revizija ne navaja nobenega izrečnega revizijskega razloga, po vsebini pa navaja onega po § 503 št 4 c. pr. r. Pritožba pa ni utemeljena.

To, kakor je postopala toženka v pravdi, ne more ustvariti tožbenega razloga; ta se mora dogoditi že pred vložitvijo tožbe. V le-tem slučaju pa tega ni, ker toženka pred vložitvijo tožbe ni storila ničesar, kar bi tožitelja opravičilo, naperiti proti njej tožbo glede parcele 508 d. o. P. Ona je v prejšnji posestni pravdi dokazala, da jo je tožitelj v posesti določenega zemljišča parcel 517 in 518 d. o. P. motil, ker je občinsko cesto v ta

kos preložil, tukaj grabo izkopal in čez njo postavil most, in izposlovala je sodnikovo pomoč glede svoje posesti. V predmetnem izvršilnem predlogu de pr. 29. januarja 1901 ni zahtevala nič drugega, nego da tožitelj odstrani one naprave, s katerimi jo je motil v posesti. Če pa je tožitelj most postavil tako nazaj, da sega čez prejšnji stan v njegovo lastno parcelo 508, — tega toženka niti ni zahtevala, niti zakrivila, niti se mu ni sodno ukazalo, ker je toženka izvršilni predlog umaknila, predno se je meritorno rešil.

Razprava pa je v le-tej pravdi tudi dognala, da gre za pepirni svet, ki sploh ne spada k tožiteljevi parceli 508 o. d. P., ampak je deloma na eni strani del cestne parcele 583/1 d. o. P., katera priznana ni lastnina tožitelja, na drugi strani spada nesporno v toženkino parcelo 518. Potem je dognano, da se parcela 508 d. o. P. nahaja po celi katastralnomapni velikosti v tožiteljevi posesti, in si je toženka tudi dejansko ni nikoli lastila. Tako pa nedostaje predpogoja §-a 369 o. d. z. k lastninski tožbi.

Če pa je prišla toženka vsled prevelike predstavitve mosta po tožitelju morda v posest današnjega spornega sveta, tožitelj v tem oziru po navedenem ni legitimovan k lastninski tožbi, ker niti ne more trditi, da je ta svet njegova lastnina (§ 369 o. d. z.). Po vsej pravici se je toraj toženka uprla današnjemu tožbenemu zahtevku in predlagala njegovo zavrnitev, dočim se njeno povdarjano priposestovanje ne nanaša na parcelo 508, ki obsega edini predmet tožiteljevega lastninskega zahtevka, ampak se nanaša na svet, kateri spada deloma k parceli 518 nesporne toženkine posesti, deloma k cestni parceli 583/1.

Reformatna prizivna sodba se toraj povsem strinja s pravnim in stvarnim položajem, in je morala ostati revizija brezvspešna.

Dr. Fr. Mohorič.

f) Polag §-a 158. o. g. z. ne radi se o tome, je li je i kada punomoćnik tužitelja doznao za rojjenje djeteta, nego o tome, je li je i kada sam tužitelj za to doznao. Je li je pak ovaj znao, da je mati tog djeteta bila noseća, nema važnosti.

Činjenično stanje. Po navodu tužitelja rodila je njegova žena Antonija rogj. D. dne 9. maja 1902. dijete, kršteno

dne 12. maja iste godine imenom Anton. Tužitelj je dne 18. novembra 1896. odputovao u Ameriku, te se odanle vratio u Omišalj dne 23. novembra 1901. i našao svoju ženu noseću. Čim je to saznao, izdao je odvj. dru. A. posebnu punomoć u svrhu da pobija zakonitost rođenja djeteta, kad se ovo rodi. Megju tim je tužitelj odputovao već negdje 27. aprila 1902. a svakako prije nego se je dijete rodilo, ponovno u Ameriku, te nije još ni danas doznao za tuženikovo rođenje. Stoga predlaže tužitelj, da bude sugjeno, da je tuženi malodobni Anton nezakoniti sin njegove žene Antonije. Tuženička stranka gledom, da se je tužitelj povratio kući šest mjeseca prije nego se je dijete rodilo i gledom da se je rođenje zbililo dne 9. maja 1902., dočim je tužba bila podnesena tek dne 17. oktobra 1902., dakle nakon roka od tri mjeseca ustanovljenog od §-a 158. o. g. z., predlaže, da se odbije tužba.

Prvostepeno sudište presudom od 22. januara 1903. posl. br. Cg. I. 139/2-7 nije udovoljilo tužbi iz razloga:

Dokazano jeste priznanjem tužitelja, da je ovaj, kad se je povratio kući dne 23. novembra 1901., ovlastio svoga punomoćnika odvj. dr. A., da pobija zakonitost rođenja djeteta, današnjeg tuženika, čim se ovo rodi. Rečeni odvjetnik kao tužiteljev punomoćnik zastupa ovog u granicama punomoći, tako da poslovi preduzeti po punomoćniku imaju se smatrati kao učinjeni po samom tužitelju.

U upitnom slučaju bio je rečeni odvjetnik polag punomoći tužiteljeve dužan pobijati zakonitost rođenja djeteta u roku od tri mjeseca kako naregjeno od §-a 158. o. g. z. i to od kako je saznao za rođenje, pošto je tužitelj odputovao u Ameriku i nije dao od sebe glasa. Po izkazu svjedoka pomenutog odvjetnika dokazano je, da je isti saznao za rođenje djeteta malo dana iza ovoga, dakle u mjesecu maju 1902., dočim je tužba bila podnesena dne 17. oktobra 1902. Tim je dokazano, da se tužitelj nije držao roka §-a 158. o. g. z. i toga radi imala se je tužba odputiti.

Tužiteljevu prizivu drugostepeno sudište presudom od 20. marta 1903. posl. Cg. I. 139/2-10 nije udovoljilo s razloga:

Promatranje prvih sudaca prikazuje se osnovanim docijela i prizivni sud pozivlje se na ono. U pobijanje dokazivanja prava,

kako ga u prizivu razlaže, nek se prigovori slijedeće: pravo pobijati zakonitost podrijetla, koje patri mužu po §-u 158. o. g. z., ne smije pomiješati se s pravima čisto osobnim, navedenim u §-u 1458. istog zak., koja prava ne priznavaju ni zaposjedi ni zastarjelosti; u stvarnom slučaju ništa ne dokazuje odnosno navađanje zakona u prizivu sadržano, (odsutnost i susljednje prekidanje zastare, protivno propisu §-a 1494. o. g. z. nijesu uporavljivi na druge rokove ustanovljene zakonom).

Mjerodavna jesu samo pravila punomoćnice. Kako je obično, već skrbniku odredjenom kakvom mužu slaboumnom ili odsutnom (§§ 269 i 270 o. g. z.) patri pravo pobijati zakonitost podrijetla, radi moći tužbe držanjem roka ustanovljenog zakonom, koji rok teče jamačno od dne, kad doznaše za rođjenje tobožnjeg nezakonskog djeteta, pak toliko manje može se zanijekati izvršivanje ovoga prava punomoćniku ad hoc imenovanom od muža, koji, došav kući posljednje dane novembra 1901. godine iz Amerike, uvjerio se o sumnjivi punoći svoje žene, kako je to naročito iztaknuto u tužbi, pribaviše potrebitih dokazala, sposobnih za zaštitu svojih prava, e da potom u mjesecu martu 1902. godine, kada mu moralo biti znano, da će za ne dugo žena poroditi, dade naročito punomoćje svomu ovlašćeniku, podijelivši mu tim sve oblasti, koje u ovom slučaju imaše on, te ovlastivši ga, da shodno postupka; za posljedice svoga djelovanja ima odgovarati ovlašćenik (§ 1012. o. g. z.). Dakle ne upustivši se dalje u stvar valjalo je izreći kako prije.

C. kr. vrhovno sudište presudom 24. junija 1903. br. 7930 udovoljilo je reviziji tužitelja i preinakom presude prizivnoga suda presudilo je: 1. maloljetni Anton rođjen po svjedožbi krštenja i rođjenja župničkog ureda u Omišlju od 12. maja 1902. br. 1, dne 9. maja 1902. od Antice žene Antona M. rođj. D., ima se smatrati njezinim nezakonitim sinom; 2. tuženik je dužan, da podnese svoje parnične i prizivne troškove i da naknadi tužitelju za 14 dana pod ovrhom troškove parničnog postupka i pravnih sredstava u iznosu od Kr. 180 i 60 para.

Razlozi.

Uložitelj revizije iznosi revizijske razloge br. 3 i 4 § 503 gr. p. a ovaj je posljednji opravdan.

Zakonski zastupnik mld. tuženika tvrdi, da je nazočna tužba docno prikazana. Njegova je dakle dužnost, da dokaže, da je tužba bila predana iza kako je minuo razmak vremena određen u §-u 158. o. g. z. biva iza tri mjeseca od dana, kad je tužitelj doznao za rođenje djeteta.

To nije dokazao zakonski zastupnik maloljetnika i nije opovrgao tvrdnju punomoćnika tužiteljeva, da se ovaj od 27. aprila 1902. opet nalazi po moru u tugini i da još ne zna za rođenje maloljetnog tuženika. Ne radi se naime o tome je li je i kad je punomoćnik tužitelja doznao za rođenje djeteta, nego o tome, je li je i kad je sam tužitelj za to doznao. Je li je pak ovaj znao, da je mati tog djeteta bila noseća, nema važnosti. Pošto stoga nije dokazano, da je sam tužitelj više od tri mjeseca prije nego li je bila podnesena tužba, znao za rođenje maloljetnog tuženika, to je tužba u pravo vrijeme zametnuta.

Naprotiv tužitelj je morao dokazati nemogućnost, da je tuženik po njem začet, netom tvrdi, da ovaj rođen od njegove žene dne 9. maja 1902. nije njegovo. U tom pravcu presudom je utvrđeno, da je tužitelj dne 18. novembra 1896. iz svog zavičaja i od svoje žene pošao po moru i da je od svojih dalekih puteva povratio se istom 23. novembra 1901. u svoj zavičaj i svojoj porodici. S ovoga ishodi, da on za to doba nije mogao spolno općiti i nije općio sa svojom ženom, koja je ostala kod kuće. Nemogućnost, da je tužitelj začeo tuženika, dokazana je a s obzirom na odredbe §§-a 138., 158. o. g. z. ne može se tužitelja smatrati ocem maloljetnog tuženika. Pravno pogrešno je stoga prizivni sud prosudio stvar. Pošto već zbog postojanja revizijskog razloga br. 4, § 503. gr. p. valja udovoljiti reviziji i preinakom presude prizivnoga suda udovoljiti tužbenom traženju, ne treba baviti se revizijskim razlogom br. 3, § 503 gr. p. Sud o troškovima parnice i pravnih sredstava osniva se na prepisima §§-a 41. i 50. gr. p.

— ršk. —

Piščev pripomenak. Presuda drugog stepena izdana je li u hrvatskom jeziku, očiti prevod, pa za to u pomanjkanju izvornika nije moguće izpraviti neke nejasnoće razloga iste.

g) Ako prizivno sodišče razveljavi rzsodbo sodišča I. inštanace zaradi pomankljivosti postopanja v zmislu §-a 496. št. 2. c. pr. r. in naloži pravdnemu sodišču dopolnitev razprave, dopustna je dopolnitev postopanja le toliko, kolikor jo je ukrenilo prizivno sodišče.

Zoper rzsodbo c. kr. okrajnega sodišča v Tr. z dne 29. junija 1902 opr. št. C 61/2—5, s katero se je v pravdi Franceta C. iz M. proti Antonu G. iz M. spoznalo, da je tožnik pridobil služnostno pravico do napajanja svoje živine v toženčevi luži potom priposestovanja, prizval se je toženec tudi iz razloga pomankljivosti postopanja (§ 496. št. 2. c. pr. r.), ker je prvi sodnik odklonil po njem ponudeni dokaz po pričah *A, B, C, D, E, F* in *G* o okolnosti, da je tožitelj prednik France C. star. do pred 9 leti napajal živino v svoji luži in šele potem, ko se je ta luža posušila, začel napajati živino v njegovi luži, a da mu je on to napajanje branil in da se je tožitelj prednik končno temu odporu udal.

C. kr. okrožno sodišče v Novem mestu je s sklepom z dne 17. oktobra 1902, opr. št. Bc I. 48/2—9 prizivu iz navedenega razloga ugodilo in prvosodno rzsodbo po §-u 496. odst. 1. civ. pr. r. razveljavilo ter pravdnemu sodišču naložilo dopolnitev postopanja po zaslišanju imenovanih prič o navedeni okolnosti.

Pri dopolnilni razpravi pa pravdno sodišče ni le dopolnilo postopanja po zaslišanju zgoraj navedenih prič, nego je tako na predlog tožnika, kakor na predlog toženca dopustilo in izvršilo tudi še dokaz po nadaljnih pričah o že trjenih okolnostih in dalo razpravljati še o novih po strankah trjenih okolnostih in o njih zaslišalo priče — ter izdalo potem rzsodbo z dne 5. decembra 1902 opr. št. C 61/2—14, s katero je, uvažujoč vse dobljeno pravdno gradivo, tožbenemu zahtevku vnovič ugodilo.

Toženec se je tudi zoper to rzsodbo prizval iz razloga nepravilne pravne in stvarne presoje, ki ga je med drugim utemeljeval tudi s tem, da so se zaslišale še nadaljnje priče ter da se je razpravljalo še o novih okolnostih in o njih izvršil dokaz po pričah.

Prizivno sodišče je z rzsodbo z dne 27. januarja 1903. opr. št. Bc I 3/3—21 priziv toženčev sicer zavrnilo in potrdilo izpodbijano rzsodbo, a le uvažuje pravdno tvarino do inclusive izpovedeb prič, katere je bilo po njegovem sklepu z dne 17. oktobra 1902 opr. št. Bc I 48/2—9 zaslišati in je to omejitev pravdne tvarine tako utemeljilo:

Pri dopolnilni razpravi pravdni sodnik razprave ni le dopolnil z zaslišanjem v tukajšnjem sklepu z dne 17. oktobra 1902 Bc I 48/2—9 navedenih prič, nego je dopustil in izvršil tako na predlog tožnika, kakor na predlog toženca tudi še dokaz po drugih pričah o že trjenih okolnostih in razpravjal o novih trditvah strank ter o njih zaslišal priče. Ker sta zastopnika strank pravočasno drug glede drugega grajala to postopanje in dotične dokazne sklepe pravdnega sodnika (§ 196. c. pr. r.) in tudi v prizivnem postopanju označujeta to postopanje prvega sodnika za nezakonito in zahtevata drug proti drugemu izključbo dotičnega pravdnega gradiva, je prizivnemu sodišču v zmislu §-a 462. odst. 2. in 277. odst. 4. c. pr. r. odločiti tudi o pravilnosti ali nepravilnosti omenjenih dokaznih sklepov prvega sodnika in o tem, ako je uvaževati pri presoji dotično pravdno gradivo.

V tem oziru je pa opomniti, da se v §-u 496. odst. 2. c. pr. r. izrecno določa, da se mora postopanje pred pravdnim sodnikom v slučaju §-a 496. št. 2 omejiti na dele postopanja in rzsodbe, ki so vsled pomankljivosti prizadeti. Ta določba je tudi utemeljena, ker bi sicer pravdni stranki proti določbi §-a 193. odst. 2. c. pr. r. smeli navajati nove okolnosti in nove dokaze in bi se v slučaju zopetne jednake razveljave prvosodne rzsodbe tako postopanje moglo nadaljevati in infinitum, stem bi se pa predpisi o obnovi postopanja v zmislu §-a 530. in nasl. c. pr. r. storili brezpotrebni.

Prvi sodnik bi bil torej moral vsprejeti le dokaze, ki so po tukajšnjem sklepu z dne 17. oktobra 1902 Bc I 48/2—9 bili za važne označeni in iz tega izhaja, da so njegovi sklepi, s katerimi je dopustil še druge dokaze, nezakoniti in da sme priz. sodišče pri rešitvi pričujočega priziva uvaževati le pravdne podatke do inclusive zaslišanja v prej navedenem sklepu imenovanih prič.

Zoper rabsodbo prizivnega sodišča je vložil toženec revizijo, v kateri po zmislu §-a 503. št. 2 c. pr. r. očita tudi pomankljivost prizivnega postopanja, ker se je pravdno gradivo deloma izključilo.

C. kr. najvišje sodišče je pa rabsodbo z dne 21. aprila 1903, št. 3994 tudi v tem pogledu potrdilo rabsodbo II. inštanee.

Razlogi.

Kar se tiče revizijskega razloga §-a 503. št. 2. c. pr. r., kateri je bajé utemeljen v tem, da prizivno sodišče ni uvaževalo izpovedeb vseh toženčevih zaslišanih prič, ni opravičen. Opustitev uvaževanja izpovedeb teh prič ne ustanavlja pomankljivosti priz. postopanja, nego trjeni nedostatek zadeva rabsodbo priz. sodišča, katera ni uvaževala vseh izvršenih dokazov. A ne gledé na to, pritožba v tem pogledu tudi zaradi tega ni utemeljena, ker gre tukaj za izpovedbe prič, gledé katerih prizivno sodišče po pravici trdi, da jih po prvem sodniku ni bilo zaslišati in da zato njih izpovedeb ni uvaževati.

V revizijskem spisu zastopani nazor, da je določbo §-a 496. št. 2. c. pr. r. v našem slučaju tolmačiti tako, da se je s sklepom z dne 17. oktobra 1902 opr. št. Bc I 48/2—9 prvosodno dokazno postopanje izreklo za pomankljivo in da se je ukrenjena dopolnitev morala omejiti le na dokazno postopanje sploh, da pa stranaka ni bilo zabranjeno navajati tudi še novih prič, je pravno-pomoten. Prizivno sodišče je v svojem sklepu tako okolnosti, gledé katerih je imel prvi sodnik dopustiti še dokaze, kakor tudi dokazna sredstva določno z imenovanjem prič označilo in tako določilo obseg dopolnitve, katero bi bil moral izvršiti prvi sodnik. Dopolnilno postopanje pred prvim sodnikom moralo se je tedaj po §-u 496. odst. 2. c. pr. r. zares omejiti na določene okolnosti in priče in teh mej ni smelo prekoračiti. Prizivno sodišče bi bilo po določbi §-a 496. odst. 3 c. pr. r. po okolnostih tudi samo opravičeno izvršiti dopolnitev, a bi bilo pri tem vezano na določbo §-a 482. c. pr. r.; poslednja določba pa se zaradi tega ne sme puščati v nemar, ker se dopolnitev ni izvršila po II., nego po I. inštanci.

A. Levec.

h) K razlagi §-a 41. c. pr. r.

Na zemljišču tožiteljice je temeljem pravnomočne sodbe potom prisilne osnove uknjižena zastavna pravica za izvršilno terjatev toženca v znesku 574 K s. pr. Tožiteljica je vsled mobilarne izvršbe plačala tožencu del te terjatve, glede ostanka pa izdala menico. Ker ona ni pravočasno plačala ostanka te terjatve, je toženec v izterjanje tega ostanka zopet segel z izvršbami in sicer z osnovo zastavne pravice in s prisilno dražbo na navedeno zemljišče, potem pa tudi z mobilarno izvršbo. Končno je tožiteljica plačala ves dolg in zastopnik toženca je izdal o tem začasno pobotnico z dne 15. decembra 1902. Tožiteljica je potem zahtevala od toženca izbrisno pobotnico in zastopnik poslednjega jo je sestavil in poslal tožencu, ki biva v Siciliji, v podpis. Ker tožiteljica ni dobila odgovora, je njen zastopnik dne 19. januarja 1903 pisal toženčevemu zastopniku, da mu mora poslati pobotnico do vštetega 21. januarja 1903, sicer bode vložil tožbo. Zastopnik toženca je dobil pobotnico od svojega klijenta dne 21. januarja 1903, toda nepoverjeno. To je precej pismeno sporočil zastopniku tožiteljice, mimo tega pa še tisti dan ustno izjavil koncipijentu tožiteljjičinega zastopnika, da on pripozna, da je ves dolg plačan in da naj — ker legalizovane pobotnice ni moči dobiti — zastopnik tožiteljice napravi kratko tožbo, on pa bo pri naroku submitiral.

Tožiteljica je potem po svojem zastopniku vložila dne 30. januarja 1903 tožbo na pripoznanje, da je imenovani dolg poplačan in da mora toženec privoliti, da se zgoraj navedene zastavne pravice izbrišejo. Ta tožba pa je bila zelo obširna, kajti v njej se je na dolgo in široko razložil ves dejanski položaj o postanku obeh terjatev in zastavnih pravic in o izvršbah, s katerimi je toženec segal na imovino tožiteljice. Tožbi je bilo pridejanih 6 prilog. — Na ustni razpravi je toženca zastopnik takoj priznal, da sta obe terjatvi (prvotna in ostanek), ki sta uknjiženi na zemljišču tožiteljice, plačani in da se smeta zastavni pravici izbrisati. Upiral pa se je zahtevku tožiteljice gledé stroškov in predlagal, da naj se ji prizna samo toliko stroškov, kolikor bi jih naraslo z enostavno tožbo po tarifi in s priznalno sodbo, viši zahtevak pa naj se zavrne in stroški razprave priznajo tožencu.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 19. febr. 1903 opr. št. C II 65/3—4 glede stroškov ugodilo predlogu toženčevega zastopnika in določilo stroške, katere mora toženec povrniti tožiteljici, na 32 K 52 h, stroške pa, katere mora povrniti zadnja prvemu, na 15' K in sicer iz razlogov:

Obe stranki soglašata v tem, da je zastopnik tožiteljice dal zastopniku toženca rok do vštetelega 21. januarja 1903, in da je ta še isti dan obvestil koncipijenta prvega o priznanju in naročil enostavno tožbo. Zastopnik tožiteljice je torej vedel, da do spora ne pride, in zato bi zadostovala enostavna tožba brez prilog. Zato so se stroški tožbe odmerili po tarifu in za razpravo priznala samo pristojbina za priznalno sodbo. Drugi stroški niso potrebni za zasledovanje pravic (§ 41 c. pr. r.). In ker se je spor vrtil samo okrog vprašanja stroškov, v tem pa je zmagal toženec, bilo je stroške razprave njemu prisoditi.

Vsled rekurza tožiteljice je c. kr. deželno kot rekurzno sodišče v Ljubljani premenilo sodbo prvega sodnika in tožiteljici priznalo stroške za tožbo izven tarife, za vse priloge in mu prisodilo tudi vse stroške ustne razprave, iz razlogov:

Toženec je vsled svojega ugovora, da ni bila potrebna tako obširna tožba, razpravljanje o tej edino le sporni točki sam povzročil in je v tem pogledu tudi propadel. Tožiteljica je morala biti pripravljena na vse eventualnosti, čeravno je nasprotnikov zastopnik zagotovil, da bode submitiral. Zato je morala oziraje se na kakovost pravne stvari vložiti obširneje, vsem zakonitim določbam (§ 78, 226 c. pr. r.) ustrezajočo tožbo. Le-te tožbe, o kateri se ne more trditi, da vsebuje kaj nepotrebne, gotovo ni prištevati tožbam, katere pripuščajo po svoji priprostosti poprečno ocenilo in ki po zmyslu zak. 26. marca 1890 drž. zak. št. 58, odnosno ukaza pravosodn. min. z dne 11. februvarja 1897 št. 293 drž. zak. spadajo pod tarifo. Nazoru prvega sodnika, da bi bila zadostovala za zasledovanje pravic bolj enostavna tožba in da je torej toženec v tem vprašanju zmagal, po vsem tem ni pritrđiti; vrhu tega je mogel prvi sodnik o primernosti dotičnih nastavkov brez obširnega razpravljanja presoјati.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo 28. aprila 1903 št. 5942 zavrglo revizijski rekurz toženčev, iz razlogov, ki se bistveno popolnoma zlagajo z razlogi druge stopnje. K.

i) Pravomočen izvršilen sklep nima učinka pravomočne razsodbe; čeprav zavezanec ne izpodbija izvršilnega sklepa, s tem še nikakor ne prizna obstoja terjatve, za katero se je dovolila izvršba, če si je svest, da ostane izvršba brezuspešna.

C. kr. okrajno sodišče v Metliki je dovolilo zahtevajočemu upniku M. P. temeljem rozsodbe z dne 19. avgusta 1876 s sklepom z dne 1. avgusta 1893 št. 5092 izvršba na premično imovino Ivana J. v izterjanje glavnice in 10% obresti; za dobo od 1. januarja 1871 do plačila. Zavezanec tega sklepa ni izpodbijal. Še-le leta 1902. vložil je pri izvršilnem sodišču tožbo, v kateri je zahteval, da je toženi zahtevajoči upnik M. P. dolžan priznati, da so 10% glavnične obresti za ves čas od 1. januarja 1871 — 1. avgusta 1893 zastarele.

C. kr. okrajno sodišče v Metliki je deloma ugodilo tožbenemu zahtevku in izreklo z rozsodbo od 4. marca 1902 C2 6/2-4, da so obresti za dobo od 19. avgusta 1876 do 1. avgusta 1893 zastarele, a ostali tožbeni zahtevki je zavrnilo.

Prizivno sodišče je odbilo tožbeni zahtevki docela, ker je zavezanec pustil, da je sklep z dne 1. avgusta 1893 št. 5092 postal pravomočen ter je le-temu zato priznati isti pravni učinek, kakor rozsodbi, in ker je to opustitev izpodbijanja smatrati za priznanje terjatve.

C. kr. najvišje sodišče pa je z odločbo z dne 22. julija 1902 št. 9193 izpremenilo sodbo prizivnega sodišča ter obnovilo sodbo prvega sodnika.

Razlogi.

Ne more se pritrditi nazoru prizivnega sodišča, da obresti za dobo od 19. avgusta 1876 do 1. avgusta 1893 radi tega niso zastarele, ker zavezanec ni izpodbijal izvršilnega sklepa z dne 1. avgusta 1893 št. 5092, s katerim se je zahtevajočemu upniku dovolila v izterjanje teh obresti izvršba z rubežnijo premičnin, kajti izvršilni sklep nima pravnega pomena rozsodbe. Izvršilni sklep ne more odločevati o obstoju ali neobstoju terjatve, mora se marveč opirati na drugo listino, dokazujočo izvršilni naslov.

Vsekakor je za obresti, narasle po razsodbi začelo teči zastaranje iznova in čeravno se more smatrati, da je zastaranje vsled izvršilnega predloga z dne 1. avgusta 1893 št. 5092, v kolikor tedaj že ni bilo nastopilo, prekinjeno, je zastaranje vendar, ker so pretekla 3 leta brez opomina, po zmislu § 1480 o. d. z. od tedaj nastopilo.

Tako pa je tudi nepravilno, če smatra prizivno sodišče, da je s tem, ker zavezanec ni izpodbijal gori navedenega izvršilnega sklepa, priznal obrestno terjatev za dobo od 19. avgusta 1876 do 1. avgusta 1893, kajti mogel je zavezanec, ki si je bil svest, da izvršilni predlog ostane vsled pomanjkanja predmetov izvršbe brezuspešen, — to se je tudi res zgodilo — misliti, da je izpodbijanje izvršilnega sklepa brez pomena, in torej to, da ni porabil pravnega sredstva, ne more po zmislu §-a 863 o. d. z. biti dejanje, katero ne dopušča nikakega pametnega razloga, dvomiti o tem, da je zavezanec hotel priznati to obrestno terjatev.

Reviziji je bilo radi tega ugoditi.

Pernuš.

j) Glede terjatev, za katere je bila na dan dražbe nepremičnine sicer vknjižena zastavna pravica tudi na drugih neprodanih nepremičninah, ki so se pa v času med dražbo in razdelilnim postopanjem s teh neprodanih nepremičnin izbrisale, ni moči določiti ter prisoditi povračilnega zahtevka po §-u 222 izvrš. reda.

Pri razpravi o razdelbi najvišjega ponudka za zemljišče, ki se je na javni dražbi prodalo, je knjižni upnik H. S. predlagal, naj se za njegovo knjižno terjatev v znesku 1600 K in 338 K 50 h, ako iz razdelbne mase ne pride do pokritja, določi in prisodi povračilni zahtevak po zmislu §-a 222 izvrš. r. vsled terjatev posojilnice v Č. v znesku 450 K, 990 K in 520 K, katere se poplačajo iz razdelbne mase, ker je bila za le-te terjatve ob času dražbe vknjižena vkupna zastavna pravica tudi na drugih neprodanih nepremičninah, te nepremičnine pa so se stoprav po dražbi izpustile iz zastave.

Z razdelbnim sklepom c kr. okrajnega sodišča v Č. z. dne 11. julija 1902, se je ta predlog zavrnil, zategadelj,

ker terjatve posojilnice v Č. v znesku 450 K, 990 K in 520 K pri dotičnih knjižnih vložkih niso več vknjižene ter bi H. S. moral najprvo pravnim potom dokazati, da je po dražbi zgodivša se oprostitev teh vložkov od hipoteke neveljavna.

Rekurz H. S-a je druga instanca s sklepom z dne 1. septembra 1902 zavrnila iz razlogov izvršilnega sodišča; kajti edinole knjižno stanje na dan preračuna je odločilno, a nikakor ne z dne dražbe (arg. § 210 izvrš. r.); saj more vedno med obema terminoma poteči dolga doba, v kateri je knjižno stanje podvrženo stalnim izpremembam.

Najvišje sodišče z odločbo od 28. oktobra 1902 št. 14381 revizijskemu rekurzu ni ugodilo.

Razlogi:

Po pravici sta obe nižji sodišči zavrnila predlog H. S., naj se določi in njemu prisodi povračilni zahtevek, ki mu gre po §-u 222 izvrš. r. glede njegovih terjatev 1600 K in 338 K 50 h, zastavnopravno zavarovanih na izdražbani nepremičnini, z ozirom na terjatve posojilnice v Č. v znesku 450 K, 990 K in 520 K, ker ta določitev služi edinole v svrhu, da se prikrajšanemu poznejšnjemu knjižnemu upniku preskrbi povračilo v zmislu §-a 222 izvrš. r., gredoče mu iz onih sovložkov, kateri bi morali sorazmerno prispevati k plačilu prejšnje knjižne terjatve. Po §-u 222 izvrš. r. ni izvršilni sodnik uradno dolžan določiti to povračilo, nego le na predlog prikrajšanega poznejšnjega upnika. Ta predlog je moči staviti šele pri razdelbnem naroku in potem šele se ga more vpoštevati. To izhaja brez dvojbe iz določila drugega odstavka §-a 222 izvrš. r., da je namreč oni znesek razdelbne mase, katerega treba za poplačilo vkupnozastavno zavarovane terjatve, izračuniti po ostanku te mase, ki po plačilu prejšnjih zahtevkov preostaja za ono vkupno terjatev.

To potrjuje predpis predzadnjega in zadnjega odstavka §-a 222 izvrš. r., odrejujoč drugo izračunanje, pri katerem se je treba ozirati na vse vkupne hipoteke; to kaže tudi uvrstitev §-a 222 izvrš. r. v oddelek o razdelbi najvišjega ponudka, za katero je treba po §-u 209 izvrš. r. določiti narok, da se pri njem uredi vsi zahtevki glede najvišjega ponudka.

Ako torej ob času razdelbnega naroka za katero teh terjatev ne obstoji več vkupna hipoteka, je predlog na vporabo §-a 222 izvrš. r. nedopusten in je torej vsled tega vse eno, če so za določeno terjatev ob času dražbe ali domika ali začasne ustanovitve bremenskega stanu (§ 166 izvrš. r.) za to terjatev bile vkupne hipoteke, katere niso bile prodane. Tudi ni izvršilni sodnik upravičen razsojati o tem, če je vkupnozastavni upnik s tem, da se je pred razdelitvijo najvišjega ponudka odrekel kateri iz vkupnih hipotek, oškodoval kakega poznejšnjega upnika, in če je nasproti njemu zavezan v povračilo, ker je onemogočil uporabo §-a 222 izvrš. r.; kajti to vprašanje presega meje razdelbe najvišjega ponudka.

Tu se je pa še ozirati na to, da terjatve H. S-a niso terjatve, ki so najprej propadle, da sploh ni gotovo, da bi bil on glede svojih terjatev 1600 K in 338 K 50 h v resnici prikrajšan zato, ker so se terjatve posojilnice v Č. v zneskih 520 K, 450 K in 990 K predkazale; kajti njega bi se ne moglo smatrati za prikrajšanega poznejšega upnika, če bi s svojimi terjatvami 1600 K in 338 K 50 h iz razdelbne mase ne prišel do pokritja niti tedaj, ako bi vse vkupne hipoteke sorazmerno prispevale k pokritju terjatev posojilnice v Č., ter ako bi se oziralo torej na vse bivše vkupne hipoteke.

Revizijski rekurz je torej neutemeljen.

**k) Donatio mortis causa. — Za darilčeve dolgove je dopustna izvršba na nepremičnine, izročene in vknjižene na obdaro-
vančevo imé na slučaj darilčeve smrti.**

S sklepom 19. februarja 1902. l. ni ugodilo c. k. r. o k r a j n o sodišče v K. izvršilnemu predlogu zahtevajočega upnika P. proti zavezancu Ivanu S. radi plačila K 655:76 s p. za izvršbo s prisilno osnovo zastavne pravice po vknjižbi iste na nepremičnine pod vlož. št. 245, 279 in 380 kat obč. G., ker so te nepremičnine vknjižene na ime Jožefe S. na slučaj smrti Ivana S. (zavezanca).

Rekurzu zahtevajočega upnika je c. kr. deželno kakor rekurzno sodišče v T. ugodilo s sklepom 25. marca 1902. l.

opr. št. R II 22/2-1 in spremenivši izpodbijani sklep dovolilo predlagano izvršbo in to iz razlogov:

Z daritno pogodbo ddo. K. 17. januarja 1899. l. je Ivan S. izročil v last in posest svoje žene Jožefe S. gori omenjene nepremičnine s pravico vknjižbe in prepisa za slučaj svoje smrti.

Rečene nepremičnine so sedaj v lastninskem listu vknjižene na ime Jožefe S. za slučaj smrti Ivana S.

V zmyslu gorinavedene pogodbe in zemljiškoknjižnega vpisa je lastnik gorinavedenih nepremičnin Ivan S. in šele v slučaju njegove smrti postane lastnica njegova žena Jožefa S.

Ivan S. je izročil ženi v last in posest vprašavne nepremičnine le za slučaj svoje smrti in samo za ta slučaj ji je dal pravico zemljiškoknjižnega prepisa na njeno ime. Na podlagi gorinavedene pogodbe pred uresničenjem onega slučaja izvršeni prepis ni pravilen.¹⁾

Uvaživši torej, da je Ivan S. (zavezanec) lastnik prej omenjenih nepremičnin, smatrati je izvršilni predlog na vknjižbo zastavne pravice njemu nasproti opravičenim z ozirom na določbo §-a 87 izvrš. r. in §-a 21 zemlj. zak.

C. k. r. vrhovno sodišče ni ugodilo revizijskemu rekurzu, opiraje dotični sklep od 7. maja 1902 št. 6426 na sledeče razloge:

Z daritno pogodbo 17. januarja 1899 št. 4857 je današnji zavezanec daroval svoje, v ravnokar omenjeni daritni pogodbi navedeno nepremično imetje le za slučaj svoje smrti. Ker pride torej ta daritev šele z darilčevo smrtjo do prave perfekcije, in ker ni še nastopila njegova smrt, ne more okolnost, da se je lastninska pravica do omenjenih nepremičnin za slučaj zavezančeve smrti že vpisala na ime revizijske rekurentinje, ovirati zahtevajočega upnika, da si poišče pokritja svoje terjatve iz vprašavnih zemljiškoknjižnih nepremičnin. *Dr. R.*

¹⁾ Na nekih primorskih sodiščih obstoja zelo čudna praksa, da se daritne pogodbe za slučaj smrti vknjižijo na ta način, da se darilca popolnoma izbriše (z rudečim podčrtanjem), a obdarovanca vknjiži kakor lastnika »na slučaj darilčeve smrti«, tako, da nimajo take nepremičnine pravzaprav nikakega tabularnega lastnika.

l) O odložbi izvršbe, predno je ta predlagana, in dotičnih stroških.

Tožena firma A. D. bila je z razsodbo okr. sodišča v P. z dne 11. septembra 1902, potrjeno na drugi in tretji stopinji, obsojena izročiti tožitelju N. v 14 dneh pod izvršbo nekatere krčmarske priprave, ali pa plačati svoto 154 K 28 h s pr.

Preden bi se bil tožitelj niti ganil, da zahteva izvršilno postopanje, prišla mu je protivna firma A. D. v okom ter dne 13. marca 1903, sklicujé se na dejstvo, da je glede protivnikovega izvršilnega naslova naperila tožbo v zmislu §-a 530 št. 2, 7 c. pr. r. za obnovo postopanja, stavila predlog, da jej bodi dovoljena odložba izvršbe na dlani §-a 42 točk. 2 izvrš. r.

Okrajno sodišče v P. je zavrglo predlog, češ, da je nedopusten in to radi nedostatnega predmeta, o katerem bi bilo sploh mogoče sklepati.

Razlogi.

Doslej tožitelj ni predlagal izvršbe. Dasiravno ima pravico predlagati jo na temelju svojega izvršilnega naloga, vendar se ne ve, ako se boše sploh kedaj hotel posluževati svojega prava. Odložiti izvršbo je mogoče le, ako jo je sploh kdo kedaj predlagal, a odlagati postopanje, katerega sploh ni, je nemogoče. Zategadelj je smatrati, da je tak predlog nedopusten. Odmeriti je bilo samo stroške predloga, ne da bi se naložila komu dolžnost, da jih plača.

Proti temu sklepu vložila je zavezana firma rekurz, katerega je podpirala z določbo §-ov 33 in 45 izvrš. r. C. k. r. okrožno sodišče v Rovinju je s svojim sklepom z dne 28. marca 1903 opr. št. R. IV. 32 3-1 ugodilo rekurzu, razveljavilo izpodbijani sklep I. instance ter naložilo prvemu sodniku, da zaslišavši stranke izda nov sklep ne glede na izpodbijani razlog nedopustnosti.

Razlogi.

Zakon namerava s pripomočkom odložbe izvršbe zabraniti sploh take važne spremembe v prejšnjem stanju stvari, katere bi lahko provzročile zavezancu kako občutljivo škodo v njegovih imovinskih razmerah, ako bi bilo dvomiti o dopustnosti ali pa

pravilnosti dovoljene izvršbe, naj si bodi že s stališča materialnega ali pa formalnega prava.

Iz zmisla določb v §-u 42 izvrš. r. treba je izvajati, da je dovoljeno zahtevati odložitev izvršbe preje, nego je bila ta započeta, in še poprej nego je upnik podal svoj predlog za dovoljenje izvršbe. Zavezanec ni dolžan poizvedovati, ali je bila proti njemu uvedena izvršba, in jeli upnik stavil dotični predlog ali pa ne. Prav zato bila bi mu v nasprotnem slučaju odvzeta možnost, porabiti za morebitni predlog odložbe oni čas, ki teče od postanka izvršilnega naslova do dostavljenega mu obveščanja, da se je zoper njega započela izvršba. Še le začetkom izvršbe pa dospe zavezanec do spoznanja, da se je dovolila zoper njega izvršba.

Ali že s prvim činom izvršilnega izpolnjevanja dogodi se lahko zavezancu nepovračna škoda na njegovi imovini.

Iz tega pa izhaja, da sme zavezanec pod pogoji §-a 42 izvrš. r. zahtevati odložbo izvršbe, predno je bila le-ta dovoljena in še poprej, ko jo je upnik sploh predlagal.

Ker je razlog nedopustnosti, katerega se je poprijel prvi sodnik, neosnovan, je važno, da se o stavljenem predlogu po določbah §-ov 42 št. 2, 45 št. 1 in 3 in 55 št. 2 zaslišijo stranke in da šele potem izda nov sklep prvi sodnik — z ozirom na dotlej narasle stroške. —

Vsled navedenega sklepa določilo je okrajno sodišče v P. narok za preslišbo strank na dan 4. aprila 1903. Tu je zavezana firma ponovila svoj predlog in zahtevala povrnitev vseh stroškov. Protistranka se je uprla predlogu in terjala lastne stroške.

Na to je prvi sodnik sklepom z dne 6. aprila 1903 dovolil odložbo izvršbe po zmislu §-a 42 št. 2 izvr. r., dokler bode rešena tožba firme A. D. za obnovo postopanja; ugotovil je stroške predlagateljice na 30 K 82 h ter jo obsodil, da povrne protivni stranki znesek 6 K in 72 h na stroških preslišbe.

Proti temu sklepu vložila je firma A. D. rekurz glede stroškov, češ, da naj jej bodo povrnjeni vsi stroški bodisi, ker je bil njen prvi rekurz uspešen, bodisi ker se je protivnik uprl predlogu, dasi mu je sodnik ugodil.

C. kr. okrožno sodišče v Rovinju je sklepom 5. maja 1903 opr. št. R IV 46/3 ugodilo deloma rekurzu firme A. D. ter premenivši prvosodni sklep ugotovilo stroške firme A. D. na 30 K

82 h, in 15 K 52 h (za poslednji rekurz), a stroške protivne stranke na 6 K 72 h. Sklep o dolžnosti, katera izmed strank, da jih mora trpeti, pridržan je konečnemu rešenju o ustavitvi izvršbe.

Razlogi.

Bila je firma A. D., katera je povzročila vmesni prepir o odložbi izvršbe z dotičnim svojim predlogom. Da-li so bili stroški za uresničenje zahtevka potrebni; da li ima predlagateljica A. D. pravo zahtevati, da jej protivna stranka povrne vprašavne stroške, vse to bode zavisno od končnega uspeha, ki ga šele doseže ali pa ne doseže tožba o obnovi postopanja. Odložba izvršbe je samo začasno sredstvo, po katerem se odganja nevarnost bližajoče se izvršbe, ako je bil dotični predlog stavljen pred začetkom izvršbe. Ako je bil pa stavljen šele potem, ko se je bilo že pričelo njeno izpolnjevanje, tedaj ostanejo za odločeni čas mrtvi že provedeni izvršilni čini in ne more se sploh nadaljevati izpolnjevanje izvršbe. To opoviranje traja pa le začasno, in sicer dokler ni biti ustanovljeno, ali da konečno nehaj izvršba po ustavitvi ali pa da se mora nadaljevati izvršba, ker so razpali razlogi, iz katerih je bila dovoljena odložba.

V le-tem slučaju ni govora o izvršilnih stroških, ki bi jih bila provzročila zavezana stranka, in ki bi bili neogibno potrebni za uresničenje upnikove terjatve. Zategadelj ni moči glede teh stroškov uporabljati določbe §-a 74 izvrš. r. Nasprotno, vprašanje gre za stroške o vmesnem prepiru iz §-a 42, druge točke izvrš r., katerih pa isti zakon nikjer izrečno ne omenja. Zato pa treba jih je presojevati po navodilu §-a 78 izvrš r. v zvezi z določbami §-ov 40 in 52 c. pr. r.

Stvarno ima predlog firme A. D. značaj vmesnega prepira, ako se pomisli, da s tem, ko jej je dovoljena začasna naredba odložbe, ni še rešeno glavno vprašanje o konečni ustavitvi izvršbe. Dokler pa ni rešeno glavno vprašanje, ni moči trditi, da so imeli rekurzi firme A. D. uspešne posledice, akoprav so bili dovoljno rešeni.

Zategadelj ni bilo niti pravično, niti primerno naložiti začasno protivni stranki po §-ih 41 in 50 c. pr. r. dolžnost, da povrne firmi A. D. stroške le-tega vmesnega spora, do katerega ni dala doslej nikakega povoda.

Upnik N. ima na razpolaganje veljaven izvršilni naslov, katerega se lahko vsaki čas poslužuje, ne da bi se mu bilo treba bati, da žali tujo pravico, ako brani sam svoje pravo.

Drugače seveda bi bilo treba razsojevati stvar, ako se v bodočnosti pokaže povoljen uspeh tožbe o obnovi postopanja, ter bi se firmi A. D. posrečilo razveljaviti izvršilni naslov svojega upnika. Samo v poslednjem slučaju bi bil upnik N. dolžan povrniti zoperniku vse stroške vmesnega spora za odložbo in nadaljnje za končno ustavitve izvršbe.

Ako bi pa v nasprotnem slučaju firma A. D. podlegla v tožbi za obnovo postopanja, tedaj bi odpali razlogi, da se nadalje ohrani v moči odložba, tem manj bi bilo povoda za ustavitve izvršbe. Pač bi pa morala v tem slučaju firma A. D. ne le trpeti lastne stroške, temveč tudi plačati protivniku njemu provzročene potrebne stroške.

Iz tega se razvidi, da spor med strankami ni še končno dovršen za inštanco v glavni stvari ustavitve, ter da mora zato potom neprednine vsaka izmed strank nositi lastne stroške, v zmyslu §-a 40 c. pr. r., dokler se bode moglo sklepati, po eventualnem izidu vložene tožbe za obnovo postopanja, kateri izmed strank je naložiti dolžnost, da jih plača. Prvi sodnik bi se bil moral omejiti samo na vgotovljenje rečenih stroškov, ter pridržati sklep o dolžnosti povrnitve končnemu rešenju o ustavitvi izvršbe. V kolikor se ni držal te meje, ugoditi je bilo treba deloma rekurzu v zmyslu navzočnega sklepa. *Dr. Sz.*

m) Začasna odredba je nedopustna, ako bi se z njeno ukrenitvijo že doseglo to, kar se hoče doseči s pravomočno razsodbo.

V pravdi Franceta C. iz M. zoper Antona G. iz M. zaradi pripoznanja, da je tožitelj priposestoval služnostno pravico do napajanja svoje živine v toženčevi luži, je c. k. r. okrajno sodišče v Tr. z razsodbo z dne 29. junija 1902 opr. št. C 61/2-5 razsodilo po tožbenem zahtevku in v zmyslu nadaljne zahteve tožencu tudi še naložilo, da mora plot, ki ga je napravil ob potu in ob straneh luže v 14 dneh pod izvršbo odstraniti v toliko, da zamore tožiteljeva živina k luži in da se more napajati

v nji. Ker se je toženec zoper rzsodbo prizval, je pravdno sodišče na predlog tožiteljev s sklepom z dne 15. septembra 1903 opr. št. C 61/2-7 dovolilo za čas, dokler se pravda ne konča, začasno odredbo, s katero je tožencu zapovedalo, da takoj odstrani plot okoli luže v toliko, da zamore tožiteljeva živina k luži v svrhu napajanja v nji, sicer bi smel tožitelj sam odstraniti plot. Svoj predlog je tožitelj podprl s spričevalom županstva v Tr., v katerem se potrjuje, da tožitelj nima drugod napajati svoje živine, kakor v vaški in luži toženčevi, da je vaška luža popolnoma suha, dočim ima toženčeva luža še dovolj vode, da druge vode ni blizo in bi se morala živina goniti med poljem.

Vsled rekurza toženčevega je c. kr. okrožno sodišče v Novem mestu s sklepom z dne 29. septembra 1902 opr. št. R. I 66/2-10 navedeni sklep I. inštanice spremenilo in tožiteljev predlog za začasno odredbo zavrnilo.

Razlogi.

Začasna odredba v zmislu §-a 381 izvrš. reda sme imeti samo le smoter, urediti začasno stanje spornega pravnega razmerja v svrhu, da se omogoči poznejše uresničenje tožbene zahteve, s predlagano začasno odredbo pa se namerava doseči od toženca že izpolnjenje zahteve. Z izpodbijano začasno odredbo se je tožitelju dovolilo to, kar od toženca zahteva s tožbo in kar hoče doseči po svoječasni pravokrepni rzsodbi. Izpodbijana začasna odredba posega torej v svoječasno končno rzsodbo, kar pa ni dopustno.

Tožitelj pa z izjavo županstva v Tr. tudi ni overovil, da je vsled tega, da ne more napajati svoje živine v toženčevi luži, v nevarnosti, da mu živina pogine (§ 381 št. 2. izvrš. r.); kajti toženec je napravil v vprašanju stoječo ograjo že konci mesca marca t. l., od katerega časa je tožitelj svojo živino kje drugod napajal, in vsled tega, da se je posušila vaška luža, morajo tudi drugi vaščani razven toženca, ki ima svojo lužo, kam drugam goniti napajat svojo živino; iz izjave županstva pa ne izhaja, da ne more tega, kar morejo storiti tožiteljevi sovaščani storiti tudi tožitelj. —

C. kr. najvišje sodišče je s sklepom z dne 28. oktobra 1902 il. 14575 revizijski rekurz tožiteljev zavrnilo in po-

trdilo sklep rekurznega sodišča iz njegovih razlogov, katerim je še dodalo, da imajo začasne odredbe drugega oddelka izvršilnega reda, kar je jasno razvideti iz vladnih nagibov, namen zagotoviti svoječasno izvršbo s sodno odločbo ustanovljene pravne zahteve in zabraniti, da bi zavezanec s kakim dejanjem ali kako naredbo izvršbo otežkočil ali preprečil, da pa tožitelj niti ne trdi, da je toženec kaj ukrenil ali da bi ukreniti utegnil, kar bi izvršbo izposlovane razsodbe otežkočilo ali preprečiti moglo, kajti plot okrog luže obstajal je že poprej in je njegova odstranitev že del tožbene zahteve.

A. Levec.

Kazensko pravo.

a) Kako je razlagati zakonita določila glede kupovanja glasov pri izvrševanju političnih pravic?

Nedavno je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani izreklo načelno razsodbo o stavljenem prašanju in temu pritrdilo je tudi državno pravdnništvo, ki je že oglašeno ničnostno pritožbo konečno umaknilo in sicer vsled posvetovanja z višjim oblastvom. Slučaj je bil ta:

Načelnik *A* nekega krajnega šolskega sveta bil je obtožen po zmislu člena VI. zakona z dne 17. decembra 1862 št. 8 dr. zak. ex-1863, češ da je doslovno besede napram soprogi nadučitelja *B* in kmalu potem tudi napram *B* samemu izpregovoril: »stvar je takšna; volitve so pred vratmi; izvrševalni odbor narodno-napredne stranke Vam stavlja alternativo, da ali z nami volite, ali pa se volitve vzdržite. Roka roko umije, obe pa lice; če tako storite, se Vam bo stanovanje popravilo, drugače pa ne. Kako mislite, da bom jaz denar založil, ko ga v blagajni ni, saj ne morete zahtevati, da bi jaz komu dobrote izkazoval, ki zoper mene voli.« —

S temi besedami je po mnenju državnega pravdnništva bil učinjen pregrešek po zmislu navedenega zakona, ker se je hotelo nadučitelja *B* primorati, da voli z liberalno stranko pri bodočih volitvah v občinski odbor, in sicer se je mislilo, da je ustanovljen poskus kupovanja glasov. Dejanski položaj je pokazal, da ob času tega pogovora med *A* in nadučiteljem *B* še dotične

volitve niso bile razpisane, marveč da je šele bil imenik volilcev na vpogled razpoložen. Dalje se je dognalo, da še reklamacijski rok davno ni pretekel, ampak da so se glede tega imenika različni rekurzi vložili, ki še do dneva rzsodbe, ki je vsled obtožnice iztekla, večinoma niso bili rešeni, in da še volitve do tega časa sploh ni bilo in sicer po preteku več kakor 6 mesecev od inkriminiranega kupovanja glasov. Dalje je bilo dokazano, da je krajni šolski svet, kojega ud je tudi nadučitelj *B* sam, v neki prejšnji seji redno sklenil, da se stanovanje nadučitelja mora popraviti, ter je bila v to svrho svota 400 K preliminirana; vendar je bilo obtožencu kakor načelniku naročeno, da je sestaviti podrobni načrt o potrebnih popravilih v stanovanju *B-a* in natančneji proračun ter vse to predložiti v bodoči seji, koja še vendar ni bila sklicana. — Nadučitelju se je mudilo in prosil je obtoženca, da si saj najpotrebnejša popravila ogleda in primerno ukrene, da se delo začne. Obtoženec je zares govoril z mizarjem *C* in naročil, da naj pregleda, kar bi bilo nujno popraviti, namreč okna in vrata; mizar *C* je šel v šolsko poslopje in stvar, kakor naročeno, pregledal, pri tem pa je nadučitelj kar sam naročil, da se najpravi kuhinjski tlak in okna ter je tudi sam dogovoril cene z mizarjem in delo glede tlaka celo na svojo pest najel. — Obtoženec je zvedel, kako je nadučitelj samolastno postopal, in ker sam ni imel mandata, je mizarju daljno delo prepovedal, češ, naj *B* sam plača, kar je naročil. Vsled tega prišla je potem sproga nadučiteljeva k obtožencu in ga vprašala, zakaj je delo ustavil, in to je bil povod, da je obtoženec zgoraj navedene besede izustil ter iste še doslovno ponavljal napram nadučitelju samemu. Konstatiralo se je še tudi, da je nadučitelj še komaj prišel vsled premeščjenja na to novo svoje mesto, da še v dotični občini nikdar ni volil in tudi o nobeni agitaciji od njegove strani ni bilo slišati; vendar je bil na glasu, da je klerikalec.

Obtoženec se je zagovarjal, da je nekako agitacijsko postopal, češ, da je hotel le namigniti nadučitelju, kako se naj obnaša nasproti po večini liberalno mislečemu krajnemu šolskemu svetu; odločno pa trdi, da je nadučitelju pri navedeni priliki rekel: »pa ne mislite, da vas hočem pregovoriti za našo stranko.« Zadnjih besed nadučiteljeva žena ni slišala; nadučitelj

je pod prisego trdil, da se na te besede ne spominja, pač pa, da mu je obtoženec na njegov odgovor: »kako bi z Vami volil, ko mi je Vaša stranka na leto za 500 gld. škode naredila?« — rekel: »prav imate, tudi jaz ne bi volil.« —

Sodni dvor je oprostilno sodbo takole utemeljeval:

Namen zakona o kupovanju glasov pri izvrševanju političnih pravic je ta, da se volilna pravica kolikor mogoče prosto in neprisiljeno izvrši ter izid volitve ne stori odvisen od protizakonitega uplivanja drugih, marveč, da se izkaže kolikor toliko prosta in resnična volja volilcev pri izvrševanju volilnih pravic; toraj ima zakon že sam nekak »volilni akt« v mislih, in po besedilu zakona: »kdor pri volitvah i. t. d.« je to tolmačenje naravno in utemeljeno. Nikakor pa ni prepovedano, da se za volilne namene agituje in tudi pri tem je neizogibno, da volilcem posamezne stranke gotove koristi obljubujejo ali zajamčijo; vendar pa nihče ne bi trdil, da se je s tem izvršilo ali nameravalo kupovanje glasov. Napor in delovanje kaznivega kupovalca mora tedaj biti že v ožji in neposredni zvezi z volilnim aktom samim in le takšno nezakonito uplivanje dalo bi se spraviti pod obtožbo. V našem slučaju pa še sploh volitev ni bila razpisana; še celo to ni dognano, o katerih volitvah bi bil obtoženec govoril; res je samo, da se je imenik volilcev dal na ogled, da še vsi rekurzi do danes niso rešeni in da še sploh volitve ni bilo; dokler pa reklamacijsko postopanje ni končano, še sploh o volilnem aktu ne more biti govora; saj je mogoče, da ta ali ona stranka dobi dovolj somišljenikov, da ravno nasprotujoči elementi odpadejo ali da sploh do nobene volitve ne pride, kakor tudi v tem slučaju do danes še ni bilo dozdevne volitve za občinski odbor. Ako bi tedaj tudi obtoženec sploh samo inkriminirane besede bil spregovoril, iste niso kaznjive, ker manjka v objektivnem oziru bistveni znak pregreška po zmislu obtožbe.

Na drugi strani pa vse vedenje obtoženčevo le kaže, da je s svojimi besedami sploh le hotel nadučitelja privabiti k narodno-napredni stranki in to je le agitacija, ki ga morebiti stori odgovornega pred disciplinarnim oblastvom, nikakor pa ne pred kazenskim sodnikom! To prepričanje sodnega dvora se še osobito upira na dejstvo, da je obtoženec, kakor je nadučitelj

sam pod prisego potrdil, pristavil: »prav imate, tudi jaz ne bi volil«, in je sodišče tudi dokazanim smatralo, da je obtoženec svoje prvotne besede v tem zmislu rabil, da ž njimi noče uplivati na politično prepričanje nadučiteljevo. O kupovanju glasov ne more biti govora že iz teh razlogov; nadalje pa obtoženec sploh ni mogel nadučitelju *B* kaj dati ali obljubiti, do česar *B* že sploh ne bi bil imel pravice. Dokazano je namreč, da je že v seji krajnega šolskega sveta bilo sklenjeno, da treba stanovanje nadučitelja popraviti, in to je nadučitelj kot ud iste korporacije tudi sam dobro vedel. Kaj je tedaj treba bilo obtožencu, ki je vendar samo le izvrševalni organ krajnega šolskega sveta, obljubiti? Nadučitelj pa je gotovo imel tudi pravico, eventualno potom pritožbe to doseči, kar se je v seji sklenilo in mu že bilo obljubilo namreč za slučaj, da se stvar opusti ali zavleče. O kakem kupovanju glasov se tudi s tega stališča ne da govoriti.

Vse, kar je obtoženec storil in govoril, je gotovo le agitacija, čeprav neumestna; drugega zmisla njegove, pod obtožbo stavljene besede očitvidno ne morejo imeti, ako se še namreč upošteva tudi dejstvo, da v dotični občini sploh ni nobenega izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke in toraj gotovo obtoženec v njegovem imenu ni mogel govoriti, tem manj kaj dati ali obljubiti. Oprostilna razsodba je povsem ter zakonito utemeljena.

K. W.

b) Kazenskopravna odgovornost po §-u 335 k. z.

Državno pravdnštvo v R. tožilo je krčmarico *Ž.* in živinskega prekupca *J.* pregreška po §-u 335 k. z. češ, da je prva *L.-u* dala toliko tropinca piti, drugi pa da ga je s tem, ker je z njim pil, k tolikemu pitju vzpodbudil, da se je opijanil in ob hudem sneženju dobro daleč domov se vračajoč od ceste zgrešil, ter v pijanosti v snegu obležal in zmrznil. V razlogih se je tudi navedlo, da sta *L.* in *J.* v imenovani krčmi dotični večer nekako do 9. ure izpila 7 osmink litra tropinca. Krčmarica priznava, da je vedela, da sta namenjena na še dobro oddaljeni dom, da zunaj sneži in mete; njej je moral biti znan tudi uspa-vajoči učinek točenega žganja; vzlic temu pa, dasi je mogla iz vsega sklepati in izprevideti, kako utegne preobilo zavžiti alkohol

postati usodepoln za življenje jednega ali drugega izmed pivcev, ni se kar nič obotavljala, ter je donášala žgane pijače, dokler in kolikor sta onadva hotela. J., ujec ponesrečenca, je ž njim pil in bi bil, ko bi bil uporabljal potrebno marnost, lahko uvidel, da se tovariš od prevelike množine žganja upijani in da utegne kje v snegu ostati. Njegova dolžnost bi bila odsvetovati mu od nadaljnjega popivanja, ne pa ga še k temu vzpodbujati s tem, da mu je pomagal piti. Vsled tega se je L. upijani, napotil se je sam proti domu, zgrešil pot, zablodil v sneg, obležal v snegu in zmrznil.

Proti tej obtožnici napravila je ugovor samó Ž. in c. kr. višje dež. sodišče v Gradcu je razsodilo dne 31. decembra 1902 Vr. III 630/2-22: Obtožnici se ne daje mesta in postopanje se ustavlja po §-u 213 št. 1 k. pr. r.

Razlogi.

Oba obtoženca sta obdolžena, in sicer ugovornica, ker je toliko opojne pijače dala, J. pa, ker je z L-om popival, — da sta storila dejanje, iz katerega bi bila že po njegovih naravnih, vsakemu lahko znanih nasledkih sprevideti mogla, da utegne provzročiti nevarnost za L-a, ki je vsled tega resnično v snežnem metenju zgrešil pot in prišel ob življenje. V tem stvarnem položaju pa ni uvideti kaznjivega dejanja

Pred vsem nedostaje tu zahtevka, da je bilo nevarnost za ponesrečenega že naprej videti. Od krčmarja ne moremo zahtevati, da presodi do kolike stopnje so njegovi gostje upijanjeni in kaki nasledki lahko iz tega nastanejo, pósebnó ker se le-ti pojavljajo zelo različno. V drugem pa količina danega žganja, dasi velika, vendar ni bila nenavadna, nikakor tolika, da bi morala ali mogla delati nemirne skrbi zaradi popolne pijanosti, kajti znano je, da ljudje na deželi preneso velike množine opojnih pijač.

Nedostaje pa tudi vzročnostne zveze. Lahko da je bila pri L-u pijanost souzrok njegovi smrti, ostaja pa še vprašanje, v koliko sta jo zakrivila utrujenost in vpliv mraza.

Konečno ni prezreti, da je bil ponesrečenec polnoleten, da torej glede njega ni bilo kake nadzorovalne dolžnosti, katere pri krčmarskem obrtu sploh biti ne more, ker bi se taka skrb

dejansko ne mogla vršiti pri vsakem posameznem, morda pijanem gostu. Ako bi krčmarjem in drugim zasebnikom, katerim zakon ne nalaga nadzorne dolžnosti, naložili odgovornost za nasledke pijanosti glede vpijanjenega ali drugih, tedaj bi jim morali dati tudi pravno oblast, da bi posegli v voljo vpijanjenega in da bi omejili njegovo osobno slobodo in to ne samo v silobranu, temuč že v naprej za odstranitev kakega mogočega dogodka.

Iz navedenih razlogov, ki veljajo tudi za J-a, ni bilo v obtožnem dogodku razvideti kaznivega dejanja, pripadajočega sodišču; obtožnici toraj ni bilo dati mesta, ter je bilo postopanje v zmislu §-a 213 prvega in zadnjega odstavka k. pr. r. ustaviti nasproti obema obdolžencema.

—u—

c) Ponočna vožnja brez prižgane svetilke sama ob sebi ne utemeljuje prestopka po § 431 k. zak.

Zadnja leta se voznike, ki v kronovini kranjski po noči vozijo brez luči, naznanja sodiščem, katera jih tudi samó radi tega dejstva navadno obsojajo po zmislu §-a 431 k. z. C. k. r. najvišje sodišče pa je z odločbo z dne 13. januarja 1903. št. 17628 iz l. 1902. k neki prvosodni rzsodbi opomnilo v tem oziru naslednje:

Razsodba ugotavlja, da je obtoženec vozil v temni noči na javni cesti brez prižgane svetilke, in omeni, da je to dejanski stan v zmislu §-a 431. k. z., namreč dejanje, sposobno, da povzroči kako nevarnost za telesno poškodbo osob, tembolj ker so bili v tem oziru razglašeni posebni predpisi. — Vsekako določa § 12 cestnega policijskega reda za Kranjsko z dne 28. junija 1893 št. 24 dež. zak., da imej vsak voz, vozeč v temni noči, gorečo svetilko, toda kdor ne ravna zgol po tem predpisu, zakrivi le prestopok po §-u 23. rečenega policijskega reda, k dejanskemu stanu §-a 431. k. z. pa je treba še neobhodno ugotoviti, da voznik, ki ne izpolnuje tega predpisa, uvidi nevarnost za telesno poškodbo ljudij. V tem oziru pa manjka rzsodbi potrebnih ugotovitev o postranskih okolnostih take vožnje, posebno, je li bila tema huda ali ne, kaka je bila pot in kako je bila obiskovana (frekventovana), in tudi v kaki hitrosti je obtoženec vozil.

— č.

LISTEK

Nova c. kr. justična palača in nova jetnišnica v Ljubljani.

(Konec.)

V glavni veži na levo je v vratarjevem stanovanju tudi prodaja kolkov. Na glavni fronti, kjer se križa Miklošičeva cesta s Sodnijskimi ulicami je nabiralnik za pisma.

Na južni strani sodnega poslopja, z njim po koridorjih zvezano, se nahaja jetnišnica, zidana v obliki križa in obstoječa iz podzemlja, pritličja in treh nadstropij, v katera drži dvoje posebnih stopnic. Vsi stroji so iz betona po Monierjevem sistemu. Tla v stanovanjih so iz trdih deščic, v drugih prostorih iz mehkih desák, po hodnikih in straniščih pa iz cementovih plošč. V podzemlju so parni kotli za centralno kurjavo, kopelnice s kotli, kuhinja s postranskimi prostori in prostori za kotle, desinfektor na paro, štiri disciplinarne celice, popolnoma opravljene delavnice za mizarje, ključavničarje, kovače, knjigoveze, krojače in čevljarje, ter zaloge. Celice za okrajnosodne jetnike so v južnem pritličnem traktu in so, kakor omenjeno, po koridorju v zvezi s kazenskosodnimi pisarnami. Deželnosodni jetniki so porazdeljeni po ostalem delu pritličja in po treh nadstropjih, in sicer se nahajajo v severnem, panoptično postavljenem traktu celice za samotni zapor, v južnem, vzhodnem in zahodnem traktu celice za skupni zapor in — toda po prostoru ločeno — za preiskovalni zapor. Celice za jetnice so v severnem traktu, za mladostne kaznence v zahodnem traktu tretjega nadstropja, kjer se nahaja tudi jetnišnična bolnica, najnovejše higienično opravljena, s prostorom za 24 moških in 8 žensk, zdravniška ordinacijska soba z lekarno, kopelnice za bolnike, dve izolirani celici in prostorna kapela z zakristijo in sprednim prostorom. V južnem traktu drugega nadstropja je prostorna šolska soba in zraven soba za učitelja z jetniško knjižnico. Normalno je prostora v jetnišnici za 380 jetnikov, med temi za 74 v samotnem zaporu, v sili pa gre notri 500 jetnikov. Jetnišnica je zidana

tako, da bo moči v njej prestatu kazen tudi po najnovejših kazenskih sistemih, ne da bi jo bilo treba veliko prezidavati.

Od odzunan je moči priti v jetnišnico skozi štiri vrata. Troje vrat je zmiraj zaprtih in se jetniki dovajajo in odvajajo skozi glavna vrata na vzhodni strani na Miklošičevi cesti. Po hodniku, ki drži v notranje prostore, prideš najpoprej do sprejemnih in preoblačevalnih prostorov in do celic za dovedence.

Vsi prostori in vsa krila, kakor tudi celice, se zapirajo z močnimi avtomatnimi vratmi iz železnega omrežja. V vseh nadstropjih so pazniške sobe, ki leže tako, da dotični paznik pregleda in pazi lahko na vse kaznjence, ki so v dotičnem traktu ali na izprehodišču. Neoženjeni pazniki so v teh sobah tudi nastanjeni. Vsi pazniški prostori in pisarne so med seboj, kakor tudi s celicami in s sodnim poslopjem zvezani z zvonci in telefoni, ki so centralizirani v inspekcijski sobi v pritličju. V svrhu kontrole pazniških organov, ki opravljajo nočno službo in imajo kontrolne ure, je v vseh nadstropjih napravljenih šest kontrolnih postaj.

Vodovodne, kurilne in svečavne naprave so take kakor v sodnem posloplju. Voda je napeljana tudi po vseh straniščih in odvaja odpadke naravnost v kanale. Razsvetljava je napeljana po vseh celicah, koder so skupne svetilke zavarovane z žicasto mrežo. Tok lahko sklenejo in prekinejo samo pazniški organi s posebnimi ključi. Jetnišnica je krita z opeko. Vzhodno in zahodno sta prizidani hiši za stanovanja uradnikom in paznikom jetnišnice s posebnima vhodoma v Miklošičevih, oziroma Cigaretovih ulicah. V vzhodni hiši so v pritličju pisarne jetnišnične uprave in zraven njih so sprejemni prostori.

Obe hiši sta po hodnikih zvezani z notranjimi prostori jetnišnice. Južno od le-te stoji pralnica, v kateri je moderno opravljeno parno prališče. Prav tako je cela jetnišnica urejena po najnovejših načelih jetnišnične tehnike.

Med jetnišničnimi posloplji in okoli njih leži proti severu veliko gospodarsko dvorišče, proti vzhodu in zahodu pa sta izprehodišči, ki ju po noči intenzivno razsvetljujejo električne obločnice, tako da jih pazniki s hodnikov natančno lahko pregledajo in ni treba postavljati posebne ponočne straže.

Celo posloplje obdaja 3 metre širok trotoar iz porfirja. Pred poslopljem na južni strani je 20 metrov širok prostor z

vzvožnim klančkom. Vzhodni in zahodni strani sodnega poslopja je prizidan 6 metrov visok zid, ki obdaja jetnišnico in dvorišče. Ob zidu pa do trotoarja se razteza vrtilč, ograjen z železno ograjo s kamenitimi stebri.

Kakor že omenjeno je cela zgradba obdana od štirih cest, je blizu južnega kolodvora in blizu postajališča električne cestne železnice ter je po Miklošičevi cesti neposredno zvezana s prometnim središčem.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. avgusta 1903.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Društveni izlet dne 29. junija t. l. v Devin se je obnesel jako lepo. Udeležba je bila nepričakovano velika. Sešli so se pravniki največ iz Ljubljane, Trsta, Gorice in Celja, a tudi od drugod iz Istre, Primorja in Kranjskega. Pri skupnem obedu, pri katerem je bilo nad 60 oseb, so govorili zdravice društveni načelnik gosp. dr. Ferjančič, g. dr. Tavčar in g. dr. Franko iz Gorice.

— (Najvišje odlikovanje.) Cesar je podelil predsedniku deželnega sodišča v Ljubljani Albertu Levičniku viteški križ Leopoldovega reda in dež. sodnemu svetniku v Ljubljani dr. Viktorju Wagnerju viteški križ Franc Jožefovega reda.

— (Osobne vesti.) Imenovan je: okrajni sodnik dr. J. Klavdva v Trziču za dež. sodnega svetnika ravnotam. — Premješčen je: sodni pristav dr. K. Snider iz Tolmina v Ajdovščino. — Preselil se je odvetnik dr. J. Brejc iz Ljubljane v Celovec.

— (Zastran kolkovne prostosti nekaterih pismenih vlog pri sodišču) je izšel naslednji ukaz pravosodnega ministrstva v 6. junija 1903: V zadnjem času je pravosodno ministrstvo opetovano dobivalo pritožbe, da so nekolkovane pismene vloge, v katerih ni nikakega predloga, ki naj bi ga sodišče rešilo, temveč nadomeščajo le ustno poročilo ali vprašanje, dale povod k predpisu zvišanih kolkovin. Da se temu opomore, se sporazumno z finančnim ministrom naznanja to-le: Kolka proste so vloge: 1. Pismene vloge na sodišče, kojih vsebina bi se lahko vzela na zapisnik in ki ne vsebujejo nikakega predloga, o katerem ima sodišče odločevati (analogija iz §-a 2, lit. b cesarskega ukaza od 26. decem 1897, drž. zak. št. 305). — Potemtakem so proste n. pr. zahteve, naj se izplačajo pričnine (§ 313. št. 11 sod. opr.), dalje prošnje strank za odpravke, izpiske in prepise iz sodnih spisov (§ 323, prvi odstavek, prvi stavek, sodn. opr.), dalje so prosta navadna pojasnila, ki jih podajajo stranke, bodisi vsled sodnih

pozivov, bodisi iz lastnega nagiba, o sedanjem bivališču, o vzgoji in preskrbi varovancev ali o drugih osebnih razmerah (§ 321, št. 1 sod. opr.). 2. Pisma poročila, naznanila in vprašanja na sodišča ali na izvršilne organe, katera lahko nadomeščajo ustno poročilo v zmislu §-a 322 sod. opr. in kojih reševanje spada v področje sodne pisarne. — Potemtakem so prosta na pr. naznanila o premembi bivališča ali stanovanja (§ 313, št. 3 sod. opr.), dalje naznanila strank v zmislu §-a 88 sod. opr.; potem zahteve, naj se opravi kako izvršilno dejanje po oglasbi (§-a 161, 383 sod. opr.), poročila o tem, da na kak predlog še ni bila dostavljena rešitev; vprašanja, če je kak predlog že rešen; vprašanja o dostavitvi kakega spisa, kakor tudi vprašanja, če se je kako izvršilno dejanje že opravilo; zahteve, naj se vrnejo neporabljeni kolki; vprašanja, kdaj je moči s kakim sodnim uradnikom govoriti v uradnih stvareh in kdaj je moči vpogledati spise in dr. Vloge pod št. 1 in 2 so lahko pisane tudi na dopisnico. Ako piše stranka na dopisnico z odgovorom, tedaj mora biti na povratni dopisnici natančen naslov stranke. 3. Naročila zemljiško knjižnih in depozitnih izpiskov, potem hipotečnih certifikatov (ukaz pravosodnega ministrstva od 24. februarja 1900, ukaznik pravosodnega ministrstva št. 11), ki se pišejo na odrezek poštna nakaznice, s katero se pošilja potrebni znesek za kolkovino za omenjene izpiske in certifikate, ali na dopisnico ali na navaden naročilni list.

— Koledar pravnikov za leto 1904. izide v založništvu V. Krausa v Taboru. Letošnji letnik bo obsegal šematizem konceptnega uradništva v političnih, samopravnih, sodnih, finančnih, železničnih, poštnih in rudarskih uradih, trgovinskih zbornic, bank, hranilnic, zavarovalnic in učnih zavodov v deželah češke krone, seznam odvetniških in notarskih kandidatov, dalje odvetnike in notarje v avstro-ogrski državi, auditorje ter naša poslaništva v tujini. Razun tega bo obsegal letošnji letnik profesorje na vseh slovanskih pravniških fakultetah, slovanske pravniške časopise in društva, kakor tudi poročilo o vsepravniškem shodu. Društva in izdajateljstva časopisov, ki svojih poročil še niso predložila, se prosi, da bi to kar najprej mogoče storili pod naslovom: Dr. Na vratil, Praha, II. Resslerova 3.

— (Pravni drobiž.) Sklepi rekurznega sodišča, ki razveljavljajo kak sklep prve inštanice, in naročajo temu sodišču vnovično odločanje, ne da bi odredilo prej zaslišanje strank, se dado izpodbijati z rekurzom, ako v njih ni določeno, da je šele po nastopu pravomočnosti izvršiti naročilo prve inštanice. Take sklepe rekurznega sodišča je moči izpodbijati tudi takrat, kadar stvarno pravzaprav samó izpreminjajo prvosodni sklep, a le nepravilno izrekajo njegovo razveljavljenje. (Odločba od 4. februarja 1902, št. 1502 priloge k ukazniku.)

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravniki« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

